

Z OBSAHU

- V. Chalupa : Rozklad exilu ?
 J. B. Heidler : Konsolidace exilu ?
 J. Kolaja : Exil sociologicky
 F. Listopad : Zakázání Jeseninové
 P. Roháč : Poznámky k exulantské organizaci
 Zprávy z domova - Poznámky ze světa i podsvětí — Dopisy - Informace

Toto číslo Tribuny vychází se zpožděním jednoho měsíce. Omlouváme se čtenářům a spolupracovníkům. Tribunu nám však nezpозdily » technické příčiny «, jak se psává, ale náš způsob práce, když úvodník o rozkladu exilu, rozeslaný již před časem blízkým spolupracovníkům, vyvolal nové podněty, aspekty, doplnil novými prvky tuto tematiku. Organicky vyrostlo číslo Tribuny ve skromný pokus o thematické číslo — a zprávy z domova, které otiskujeme, jen doplňují situaci : dávají rozkladu exilu — s otazníkem — jeho zázemí. Kladná je skutečnost — a stojí za měsíc zpoždění — že číslo vzniklo z potřeby lidí Zahraničního ústavu a kolem Tribuny a že narazilo na živou problematiku ; na naši » paní starost «. Ještě tedy žijeme, ještě tedy myslíme, ještě máme vědomí, že svět není » tak nebo tak «. Ještě nabíráme hluboký dech a s námi sta a snad tisíce Českoslováků po světě.

TRIBUNA

V. CHALUPA:

ROZKLAD EXILU ČI JEHO HLEDÁNÍ?

Věnováno Čs. Zahraničnímu ústavu v exilu

Zdrojem sounáležitosti exilu je ideál ; exulant odchází z vlasti, aby v ní uskutečnil ideály, a odchází proto, že o jejich uskutečnění už nemůže účinně pracovat doma.

Úkol exilu je tedy především úkol politický ; bez změny komunistického režimu nelze v Československu prosazovat jiné myšlenky, jiné koncepce než komunistické, a změna komunistického režimu je možná jen politickou, t. j. organizovanou akcí. V pátém roce exilu však vidíme

neučinnost anebo rozříznutí organizací exilu, zejména těch, které jsou v první řadě kvalifikovány k osvobození boji, t. j. organizací politických ; lépe přecházejí zatěžkavou zkoušku organizace, jejichž zdroj sounáležitosti leží jinde než v politické akci ;

ztráta zájmu jednotlivců o politickou akci, zaměřenou do vlasti ; mezi ně nepatří emigranti, lidé, kteří odcházeli z domova za osobním cílem, jehož sledování se politickými změnami stalo nemožným či obtížným ; politické osudy Československa jim mohou, ale nemusí být tolik závažné, aby pro ně vyvíjeli nějaké úsilí.

Většina emigrací, trvajících dlouhou dobu, se rozplynula v novém prostředí. Řada změn, kterými prošel a prochází čs. exil, může vyústit stejně, protože příčiny, které tento pochod vyvolávají, jsou početné a silné.

Je to především trvání exilu v čase, dané celkovou mezinárodní situací. Dlouhodobost exilu si vynucuje přizpůsobení ; dlouhodobé provisorium je skoro protimluv. Ti, kdož byli přichystáni a připraveni soustředit se na osvobození akcí nebo na jakoukoliv jinou politickou činnost, zaměřenou k změně poměrů v Československu, a věnovat jí celý svůj čas, záhy zjistili beznadělnost tohoto počínání a nutnost existenčního zájistižení ; zájem o věci soukromé se začal měnit v odvrát od věcí politických, tím intenzivnější, čím delší doba uplynula od odchodu z domova a čím menší se stávala pravděpodobnost osvobození Československa.

Stejným směrem působí rozptýlení exilu v *prostoru*. Emigrace do vzdálených zemí činí pocit sounáležitosti s exilem ilusorní a viru v návrat neskutečnou. V exilu, roztržitém po celém světě, se těžko vytváří společné mínění, vědomí společného úkolu a nutnosti společného, organizovaného postupu. Tato potíže je ještě zvyšována věčným pohybem jednotlivců ; existenční potíže v Evropě a zejména strach z války vede k postupnému odchodu do vzdálenějších a nedostupnějších krajů, a tato nezakotvenost ztěžuje účast na odbojovém úsilí.

Prostředí, do kterého se uprchlíci dostávají, je od úkolu exilu odvrací dvojím způsobem :
 (Pokračování na str. 3.)

Poznámky ze světa...

DEMOKRACIE NA KOLOVADLECH

V. Ch. - Paříž

Úleva a strach se střídají a obrazy v politice západního světa. Poslední doba toho byla markantním příkladem : po sovětské nabídce míru s Německem byl oddech v západní Evropě přímo slyšitelný. Válka je zažehána, bude dlouhý mír... Za chvíli nějaké jiné opatření sovětské zahraniční politiky vyvolá obavy ; srdce se zase stáhne strachem. Toto střídání úlevy a naděje není jen zlobné pro morálku obyvatel západní Evropy. Co je horší, je, že mu podléhá i politika a úsilí o vytvoření vojensko-mocenské protiváhy sovětského bloku. Jakmile je důvod k úlevě, vynoří se všude hlasy, žádající zastavení zbrojení, integrace Evropy se zpomalí, drobné hádky mezi státy a uvnitř států nabudou na síle. Za chvíli se sovětský manévr ukáže klamným : strach se projeví v horečném úsilí dohnat, co se zameškalo. — V demokracii není možné dosáhnout jednomyslnosti ; tam, kde je svoboda, jsou různé názory na věci, které mají být podniknuty. Ale sama existence demokracie je ohrožena, jestliže nedovede mít aspoň společnou znalost některých zásadních pravd. V tom, že slunce vychází na východě, se musejí shodnout všichni demokrati, a stejně musí, chtějí-li přežít, být si všichni společně vědomi několika zásadních politických daností, činitelů, kteří působí trvale, ať jsou akce toho či onoho tábora jakékoliv.

Základní taková danost je jednotka světa. Svět nemůže být rozdělen ; musí být při své rozmanitosti jednotně uspořádán, sklouben nějakým řádem s globální platností. Tento řád se pokoušela vytvořit Společnost národů ; tento řád se pokusil světu vnútit blok diktátorských velmocí Osy. Dnes už jsou jen dvě možnosti : buď bude svět řízen podle vůle VKSb a nebo světovým právním řádem, tvořeným Spojenými národy či organizací, která je nahradí. Tento vývoj je nevyhnutelný ; žádné teorie o možnosti spojení demokracie s komunismem na něm nemohou nic změnit.

Je si toho vědom komunismus ? Snad ne, ale jeho teorie, předpisující vytvoření komunistického režimu po celém světě, má toto vědomí plně nahrazuje. Proto jedná přiměřeně okohostem ; rozhodně přiměřeněji než demokracie. Zatím co její změny nálady, její obraty v politice jsou výrazem bezradnosti, nedostatku plánu, nedostatku pochopení nutnosti situace, jeho obraty jsou jen taktickými tahy za uspořádání světa podle vlastního obrazu — za deset, za dvacet let, to je hostejno ; ale cíl odpovídá situaci. Naproti tomu demokratický svět nemá strategii, má jen taktiku ; a protože nemá strategii, každý taktický úspěch zůstává nevyužit a každý taktický neúspěch je katastrofální.

... A NA ZÁLETECH

F. L. - Paříž

Logickým pokračováním předcházející poznámky by byl referát o hospodářské konferenci v Moskvě. Ušetříme-li již smutně zkoušené čtenáře Tribuny podrobnosti, nemůžeme se zbavit alespoň morálky této kocourkovské historky uprostřed studené války roku 52. Západní obchodníci (abychom se vyhnuli slovu kapitalisté, které tím, že je užíváno Rudým právem, je po-

dezřelé » pro neemigrantskou činnost « našim soupeřníkům), zaplatili již nyní víc svým příjezdem do Moskvy než vydělali nebo vydělají. Zaplatili ovšem ve méně, na kterou nepřepočítávají. Odkryli lacino trhlínu do Atlantického paktu, slabiny svobody podnikání a prokázali bídu na stanoviska, která by přesáhla bankovní konta. Obrazně : prodali během dne ty, pro něž večer platí rozhlasové emise.

ČEKÁME NA VOLBY...

B. P. - U. S. A.

V popředí světového zájmu, přirozeně a nevyhnutelně, byla v uplynulých měsících politická situace ve Spojených Státech. Každý americký problém, ať již personální, vnitropolitický či hospodářský, se za dané světové konstelace sil musí nutně zobrazit na mezinárodním poli. Především je to otázka příštího amerického prezidenta a příští vládní strany v Americe, která vrhá dlouhý stín na většinu zahraničně-politických akcí a vnáší prvek nerozhodnosti do každého rozhodování. Rada amerických spojenců v tomto roce se bude obávat překročit kterýkoli most, ve strachu že změna americké zahraniční politiky ve volbách zásadně změní americká rozhodnutí o vojenské i hospodářské pomoci USA. Volební obraz je zatím, přirozeně, zcela nejasný a není možné se pokusit o jakoukoli předpověď. Generál Eisenhower resignoval na své velení v Evropě, aby se mohl činně zúčastnit kampaně, která zatím probíhala vysloveně v jeho prospěch. Bylo by ovšem předčasně dělat ze stranických voleb jakékoli závěry, protože těch se tradičně zúčastní pouze malé procento voličů. Podle více obecného výzkumu veřejného mínění Elmo Roperem se 18 % občanů vyslovuje dnes naprosto proti vojákovi jakožto kandidátovi na presidentský úřad, 26 % občanů by dalo přednost nevojákově, 28 % je rozhodnuto dát vojákovi stejnou naději jako civilistovi, 20 % by si vojaka vyslovně přálo a 8 procent nemá názoru vůbec. Senátor Taft, jeden z neaktivnějších kandidátů republikánské strany, zaznamenal, stejně jako Eisenhower, řadu úspěchů a mimo to radu neúspěchu. V demokratické straně prezident Truman oznámil, že nehodlá znovu kandidovat a proto je zde situace ještě daleko nejasnější než u republikánů.

Politicky je v tomto roce správa země pro demokratickou stranu nesmírně obtížná. Ačkoli theoreticky má demokratická strana legislativu v rukou, prakticky se může ve všech případech spolehnout pouze na 25 % hlasů v Kongresu a na 29 % dalších velmi často, nikoli však vždy. Proto se ukazuje dosti obtížné prosadit přijetí největšího rozpočtu Spojených Států, který v hrubých rysech vypadá takto : 51,2 miliard je věnováno na zbrojení, 10 miliard na hospodářskou i vojenskou pomoc spojencům, 6,3 miliard na placení úroku statního dluhu, 1,2 miliard na platy vysloužilým vojákům minulé války a 12,9 miliard na všechny ostatní vládní výdaje.

Ačkoli země prodává dnes mimořádnou prosperitu, hospodářská rozhodnutí jsou rovněž velmi obtížná, protože vzhledem k velkému rozpočtu problém jak zabránit inflaci je akutní. V roce 1950 Spojené Státy převzaly veškeré železnice a (pokračování na str. 7.)

...i podsvětí

ROZKLAD EXILU ČI JEHO HLEDÁNÍ?

(Pokrač. se str. 1.)

Exulanti, domnívající se, že jim jako obětem boje za demokracii poskytne demokratický svět podporu a bude vítat jejich pomoc v obraně proti komunismu, narazili často na hradbu nevšimavosti i odporu a nedůvěry; a odsouzení tak poznat rub západního světa, viděli jeho vady, které se jim jeví jako vady demokracie samé, což nemůže zůstat bez vlivu na jejich ochotu se pro ni zasazovat. Dále přináší ztráta domova konfrontaci s novým systémem společenských norem (co se může a má v Československu, nesluší, nemá a nedělá se v Holandsku či USA, atd.). Tato konfrontace uvolňuje mravní vazbu u mnohých jedinců: ztrácejí mravní smysl vůbec, ztrácejí náboženství a upadají často do osobní desorganisace, čímž jsou ovšem i pro věc exilu ztraceni.

Tento pochod podporuje

ztráta prvotních vazeb,

ztráta lidí, s kterými byl emigrant vázán osobním, intenzivním stykem — rodina, spolupracovníci v zaměstnání, známi ze spolku, sousedé. Jejich ztrátou odpadla hrozba vydělení, toho, kdo poruší konvence, platné v tom či onom okruhu společnosti, a která jej nutí k jejich dodržování, protože život bez těchto prvotních vazeb je nesnesitelný. To také nutí exulanty vytvářet podobné primární vazby v novém prostředí — zakládat rodinu, uzavírat přátelství s příslušníky nové vlasti; a jejich vliv jej nezbytně odcizuje exilu.

Rovněž uplatňují svůj vliv

materielní podmínky,

ve kterých exulant žije. Boj o existenci se stává středem jeho života: zastavit a pokud možno vyniknout v novém prostředí se stalo právě u mnoha schopných jedinců cílem, který zatlačil nebo zcela nahradil úsilí prosadit v Československu ideály, pro které se šlo do ciziny. Tato snaha po sebeuplacení je u jisté části emigrace komplikovaná její setrvačností: mnozí pamatují na postavení, které zaujímali v Československu, a snaží se dosáhnout postavení téhož; odmítají se přeorientovat a začít zcela znovu, raději se odhodlali žít z ruky do úst, čekajíce na příležitost začít tam, kde přestali v Československu.

Snaha o sebeuplacení narazila na materiální podmínky, které jsou u každého emigranta horší než podmínky, které opustil; a všeobecně špatné. Boj mnoha uchazečů o omezený počet možností (zejména v uprchlických táborech) dal vznikat závisti a nenávisti, pomluvám a intrikám, udavačství a jako výsledku nepřátelstvím trvalým a doživotním.

Organizační formy exilu se ukázaly nedostačujícími

Vzhledem k technické nemožnosti provedení voleb byl ústřední orgán exilu koncipován naprosto staticky, takže změny skladby a názoru exilu se v něm nemohly projevit. Protože se však nějak vyjádřit musely, probíhal a probíhá tento pochod mimo ústřední exilový orgán (který se nadto z těžké příčiny rozštěpil). Organizačnímu třístění napomáhá nedostatek vnější normativity: exil jako takový nemá žádného systému právních norem, které by nahrazovaly donucením neexistující jednotu norem mravních. V minulém odboji byla rozhodnutí exilového vedení sankcionována jako rozhodnutí polostátní povahy; svým tehdejšísm uznáním u západních mocností získalo vedení exilu vůči emigrantům výkonnou moc, kterou mohlo zabránit třístění. Takové pojitko mechanické v současné době neexistuje.

Situace po stránce ideové programové

Paradoxem exilu je, že to nebyl ideál jeden, jehož uskutečnění bylo znemožněno komunismem ale téměř každá skupina exilu měla ideály své. Příčina exilu nekví v ideálu jednom, ale je negativní povahy: tkví v zábraně uskutečňovat rozmanité (i protikladné) ideály. Demokracie jako společný ideál se ukazuje nedostačující; jednak proto, že její konkrétní aplikace je nepromyšlená a nepropracovaná, jednak proto, že mnohé skupiny v exilu ji neberou vážně: lze se dočíst v jejich časopisech, že protivníci se nebudou smět do Československa vrátit, že budou pro svoje názory souzeni; a už v exilu se tyto podivní demokraté pokoušejí potit jiné názory nikoliv argumenty, nýbrž existenčním zničením, mocenským umlčením jejich hlasatelů.

Touto růzností ideálů se problematika exilu stává jen složitější: exil může mít nestejné trvání pro různé skupiny: uskutečnitelnost ideálu, který skupina sleduje, určí, zůstane-li v exilu nebo ne. Skupiny, které dokáží svůj ideál stavět tak, že bude mít reálnou naději na uskutečnění i po letech trvání exilu, mají naději, že se do vlasti vrátí. Nelze to však říci o skupinách, které dogmaticky tkví na ideálu společnosti, ke které mu se společnost nechce či nemůže vrátit (feudální společnost Rakouska-Uherska, liberální kapitalismus Československa mezi 1918 a 1938) a které již jednou zůstaly v exilu, když se Beneš vrátil; jejich počet může být postupem vývoje západních ideálů společenského uspořádání zvětšen, zejména, bude-li se problém bolševismu řešit cestou vývojovou.

Na všechny složky exilu ovšem nepůsobí tyto činitelé stejně. Hlavní hranici, i když leckade stranou,

tvoří rozdělení generační.

Pod pojmem «generace» není míněna skupina, jejímž zdrojem sounáležitosti je pouze věk; věk jedince není tím, o čem zde běží. Jde o to, že sociální prostředí vtisklo jednotlivým skupinám svou pečeti a že toto prostředí podléhá změnám v čase, změnám historickým více než cokoli jiného, vytvářejíc »typ« člověka. Zpravidla se v exilu chová jinak ten, kdo prožil své mládí za Rakouska-Uherska, jinak ten, kdo jej prožil za první republiky, kdo za Hitlera, a ten, kdo k němu dospěl po válce. Není to však jen celkový »duch doby«, který působí. I to, zda byl někdo funkcionářem oligarchicky organizované politické strany za republiky či zda byl jejím vůdcem či jen »neodpovědným«, nezakotveným redaktorem, hraje důležitou roli při formování typu osobnosti, reagující na situaci exilu svým specifickým způsobem. V tomto smyslu je nutno chápat pojem »generace«; jako skupinu generace funkční, jejíž jádro sice zpravidla tvoří lidé, kteří se vyvíjeli ve stejném časovém úseku, jejímž nejdůležitějším rysem však pouhy faktor věku není.

Vedoucí generace, t. j. generace, která převzala vedení československého státu po generaci Masarykově a která mu stála v čele v období Mnichova a února, je jimi postížena nejvíce. Přišla do exilu se samozřejmým nárokem na vůdčí úlohu, a jakkoliv ji exil více méně přijal, neuznal toto ztracené postavení vůdců za kvalifikaci k obdobnému postavení svět; žádal od ní přínos, který mu nedala, protože zůstává při aplikaci programu a method z období před Mnichovem a jen s nepodstatnými změnami, chápány jako ústupky době.

Mezigenerace, t. j. lidé, kteří věkově následují po generaci vedoucí a kteří by v Československu byli označováni za »druhou garnituru«, se situací přizpůsobili již lépe. Na základě svých odborných schopností, které jako podřízení ve-

doucí generace musili mít, a vzhledem k svému poměrnému mládí se jejich příslušníci snaze uchytit, a nečiníce si nároku na vůdčí místa a samostatné rozhodování, snadno se smířili s postavením prvních podřízených různých mezinárodních organizací; a do výkonu služby, směřující sice k odstranění současného stavu v Československu, méně již k nastolení určitého pozitivního pořádku v něm, přenesli těžiště své činnosti, dostávající se tak mimo organizované úsilí exilu jako samostatné jednotky.

Mladá generace

»tato svým rodem i výchovou skutečně první československá generace, neměla nikdy organizovanou příležitost, aby svůj postoj mohla prokázat«. Dostala se do ciziny neholová, bez ukončených znalostí, potřebných k existenčnímu zajištění, a musila si nejprve opatřit možnosti ukončit své vzdělání. V boji o tyto možnosti se velká část této generace dostala do situace, v níž si prošťředky ne k životu, ale k živení opatrovala způsoby ne zcela nebo zcela ne normálními, a mnozí z ní už nikdy nenašli sílu, aby se vrátili k pravidelné práci at' studijní či jiné. Druhá část, která se prosadila svými mimořádnými schopnostmi, si právě na jejich základě vydobyla v cizím prostředí úspěch; otvírá si tak velké možnosti v cizím světě a pro tento cizí svět, zaměřuje se tímto směrem a opouští problémy exilu i domova, které mají často málo společného s jejich novými funkcemi. K tomu přistupují nové svazky společenské a rodinné; v konfliktu mezi potřebami nového společenství, do kterého se začleňují, a starého, jehož svazky byly emigraci přetřhány, stále větší podíl času i prostředků věnují novému prostředí. Do značné míry tu působí i zklamání, které s počátku exilu zažila. Mladá generace přišla do exilu s oholenou slouží generaci vedoucí tak, jak se jí dala k dispozici v době Mnichova a před únorem i v únoru, byla jí však ve svých očekávaních znovu zklamána. Jestliže kapitulace v Mnichově a v únoru mohla ještě v jejich očích nechat postavení vedoucí generace neotřesenou, její neúspěch v exilu (nečinnost a rozpad Rady) nemohl zůstat bez následků. Odtud ztráta důvěry, i neoprávněná, neochota dát se používat, resp. využívat těmi, kdo poslušnost jako samozřejmou vyžadují, a zintenzivnění assimilačního procesu; odvrát od exilu. Mezigenerace nedala mladé generaci vůdce, a krystalizační pochod, obtížný i v normálních poměrech, se při roztržistění po celém světě a těžkých životních podmínkách záhy zastavil.

Se sociologického hlediska je vývoj československého exilu pochopitelný a přirozený. S hlediska politického je možno se ptát, zda jest dobrý anebo špatný. Odpověď nepřinese pudový nacionalismus ani sentimentální vlastenectví, nýbrž racionální vědomí, že Československo bylo ve světě svérázným a ve své jedinečnosti nezastupitelným kulturním prostředím a tudíž i nenahraditelným zdrojem tvůrčího úsilí, přispívajícím k rozmožnění duševního bohatství lidstva. Toto racionální vědomí odpovídá, proč exulanti mají usilovat o osvobození Československa; protože komunistický režim znemožňuje přispívat Čechoslovákům k vývoji lidstva, a to právě v době, kdy jeho hledání nových cest činí každý příspěvek tím cennějším. Toto racionální vědomí pomáhá i přehodnotit funkci exilu; má-li exil trvat dlouho, musí nejen usilovat o uvolnění zdroje tvůrčí energie, zasypávaného ustavičně komunistickou totalitní mašinou, ale musí jej i zastupovat. Musí převzít i tuto funkci domova na sebe; musí si udržet ono duševní prostředí, z kterého pod vlivem světových myšlenkových proudů vyrůstal československý přínos světové kul-

tuře. Proti kausalitě času a prostoru musí postavit svou vůli — nebo mravní povinnost.

Zdrojem soudržnosti exilu může být
jen společný program.

Nikoliv program politicko-hospodářský; jenom tvorba programu kulturně-filosofického je dostatečně silnou, aby odolávala času. Práce na tomto programu — at' myšlenková, at' jiná, praktická — musí učinit z exilu součást myšlenkové avantgardy na Západě, aby jeho spolutvůrci si mohli být vědomi, že se nezabývají utopiemi, nýbrž spolu tvoří jako československá jednotka světovou kulturu. Politicko-hospodářský program, součást tohoto kulturně-filosofického programu, nesmí spouštět se zřetele reálné možnosti, které se mu v Československu naskytají, při tom však zapomenout na mez, za kterou nelze jít, aniž by existence exilu jako exilu neztratila smysl. To znamená, že exil musí být v co nejužším styku s domovem, který je a zůstává jeho živnou půdou. Československá realita, spojená s duševní svobodou, je zárukou, že exil nahradí aspoň částečně světu to, co mu odnímá železná opona na duševních silách, na kulturním úsilí.

Proti prostoru musí exil hledat

novou organizační formu.

která, berouc v počel praktickou nemožnost voleb, by našla, jak přizpůsobovat život exilu jako organizovaného celku změnám a přesunům, které v něm nastávají. Proti nemožnostem normálního tvoření veřejného mínění musí postavit živý čas o p i s, který by je tvořil i tlumočil. A proti assimilačnímu vlivu prostředí vědomé tvoření prvotních skupin, a nejen udržujících, ale rozvíjejících československé duševní prostředí, assimilujících podněty, přicházející z vnějška, a tlumočících mu československé podněty, vycházející ze synthesy reality československého domova a svobody československého myšlení exilu.

Takového přehodnocení exilu, ve kterém na první místo nastupuje úsilí o maximum československého duševního, kulturního přínosu k současným problémům lidstva, z nichž je komunismus nejdůležitějším, je totožné s úsilím o osvobození Československa. Protože nejen jeho podstatnou součástí bude výklad a rozbor toho, co se v Československu děje a jak je tomu možno čelit, ale i proto, že svými závěry udělá z otázky československé otázky světovou: v nedílném světě nemůže být nesvobodné Československo.

Jádrem tohoto úsilí se musí stát ona složka exilu, která byla označena jako *mladá generace*. To neznamená, že by měla převzít i vedení exilu; její funkce je mimo činnost reprezentace politickou. To také neznamená, že je k tomu povolána jako celek. Ale zatím co ostatní skupiny měly už příležitost objektivisace svých vnitřních sil, tato skupina ji dosud neměla; její síly jsou v růstu a dosud se neprojevíly; proto je naděje, že se v ní najdou složky, schopné podobného vzepjetí.

Nad zmatkem v československém exilu není nutno zoufat. Není náhodou, že dostoupil svého vrcholu v době, kdy i formy společenského života v komunistickém Československu se dostaly do své největší krise. A tak, jako se v Československu začínají z chaosu a zoufalství krystalizovat představy o tom, co má být, až se současný režim zhroutí, tak i — souběžně — nastupujeme vědomě cestu z exilové bezradnosti.

A viděno v širším rámci, je československé hledání — doma i za hranicemi — součástí velkého hledání celého lidstva. Dnes je nejhorším rádcem kvantitativní analýza a z ní plynoucí malomyslnost.

Z DOPISU :

Jsme v konstruktivní fázi ?

...Zdá se mi, že perioda rozkladu exilu je skončena. Mám ovšem na mysli tím rozkladem něco trochu jiného než vy : beru v úvahu jen rozklad organizační, poněvadž nepovažuji za rozkladný zjev to, co nazýváte » zrádou zájmu emigrantů o politickou akci, zaměřenou do vlasti. «

Nejprve tedy k tomu poslednímu. Myslím, že je třeba v k a z d é m exilu počítat od začátku se zjevem, o němž je řeč : je přirozené, že zájem o minulost je stále slabší, a v každé pořádné emigraci domov je minulost, pokud není na b l i z k é m obzoru návrat. A ten pro většinu emigrace nebývá. Proto se mi nezdá říkat tomu rozklad ; tím spíše, že ten nezáměr o domov bývá kompenzován zvýšeným zájmem o nové prostředí, který je pro uplatnění emigrantů jednou doma i pro kolektivní budování nového státu faktorem nesmírně cenným, jak se domnívám. Řekl bych, že pro budoucí stát či federaci je pár lidí, kteří se venku něco naučili a kus světa poznali, po případě si i ve světě jméno získali, přínosem cennějším než organizační práce v emigraci a snad i burcování zájmu emigrantů o domov ; to proto, že účinek té organizační a burcovací práce bývá naprosto neúčinný vynaloženým prostředkům, zejména pracovní energii. Je tu ovšem otázka, kolik z těch emigrantů, kteří si to jméno venku získají, se bude chtít vrátit : to je po mém soudu problém největší. Tragedie je v tom, že na to asi nikdo z nás nemůže mít vliv, který by stál za řeč. Zdá se mi, že nutno skoro automaticky odepsat všechny emigranty (s výjimkou profesionálních politiků kterékoli generace), kterým se narodilo dítě v zemi, ve které se trvale usadili ; to bez ohledu na národnost partnera, se kterým to dítě mají : rozhodující činitel je fakt, že to dítě má výchovu, zvyky, záliby, prostě celou psychickou strukturu obyvatel země, ve které žije, a ve většině případů i její národnost. Dále nutno odepsat všechny ty, kteří dosáhli v emigraci postavení podstatně výhodnějšího či stabilnějšího, než měli doma ; a konečně ty, jejichž řemeslo z technických či strukturálních důvodů nenajde doma uplatnění. K tomu přistupuje kategorie těch, kteří se nevrátili prostě proto, že budou už příliš starí, než aby mohli či chtěli začínat znova. Když to všechno spočítáš, přijdeš k závěru, že z předúnorových emigrantů se asi nevrátí (krom mladších profesionálních politiků) skoro vůbec nikdo, z poúnorových pak malá část menšina : ti, kdo se venku neuplatnili, a profesionální politici. (Profesionálními politiky tu mám na mysli všechny, kteří se praktickou či teoretickou politikou zabývali či zabývají : užívám to tedy v širším a nikoli pejorativním slova smyslu.)

Podle toho se tedy láká dítva na zaměření práce v exilu. Myslím, že třeba od začátku rozlišovat dvojí akci : krajaňskou a exilovou. Rada úkolů a problémů, které se řadí do druhé kategorie, mi spadá do první : to proto, že většina emigrantů mi spadá mezi krajaňy.

Co lze chtít od těch krajaňů (mezi něž v mé terminologii tedy spadá většina emigrantů) : především, aby se stali řádnými a politicky myslícími občany své země — ovšem politicky myslícími na těch základech, na nichž jejich nová země stojí, byl i s korektivem zkušenosti, které si přinesli z domova, a zejména s korektivem myšlenky světové demokracie. Do této občanské funkce patří především mít řemeslo, kterým uživi svou rodinu, znát svou novou zemi, zajímat se o její veřejné věci a zajímat se o svět. Za druhé můžeme od krajaňů chtít, aby se trochu zajímali o svůj bývalý domov, a aby — příležitostně ovšem, nikoli systematicky — podporovali ty, kdo se domů chtějí vrátit a s nimiž je doma cosi pojilo ; jde tu o podporu především materiální, také organizační a politickou. Je třeba si ovšem uvědomit, že nemáme žádný nárok na to, aby nás podporovali : co dělají pro exulanty a exil, dělají jen proto, že člověk se jaksí cítí vázan k lidem, se kterými ho v minulosti něco pojilo, a k prostředí, ve kterém vyrostl a pracoval.

Z toho pak vyplývá, že ostatní úkoly exilu lze klást jako závazek jen těm, kdo zatím nemají pochyb, že se domů vrátí : především lidem, kteří se v politice či v psaní o politice exponovali či exponují nebo exponovat hodlají. Omezují-li tedy exilovou akci jen na ně, půjde vlastně jen o organizace či v širším slova smyslu instituce, které se vytvořily nebo mají vytvořit. Proto mluvím o rozkladu exilu, mám na mysli skoro výlučně rozklad exilových institucí.

Pokud jde o ně, zdá se mi, že od konce roku 1950 se vyskytují stále častěji známky skladu. První z nich vidím v průběhu a výsledku rozkladu Rady : fakt, že jedním z hlavních důvodů jejich rozpadu byly otázky programové (jak vyplývalo ze zjištění, že dočasným stažením Zenkla na podzim 51 nezmiřely pohovky k separaci) se mi zdá být zjevem vyslovené kladný. Dalším kladným zjevem (to i po stránce organizační) se mi zdá vytvoření Národního výboru svobodného Československa : bylo to těleso daleko homogennější než dosavadní organizace exilu (snad s výjimkou ČZÚ) a mělo dokonce cosi jako svůj program, třeba jiný, než jak bych si ho já představoval ; a znamenalo první zřetelný krok směrem k systému dvou politických skupin ve státě (zde ovšem jen v emigraci) — neboť i zbytek RŠC se mi zdá dost homogenní, zejména svým rozhodným postojem k zachování hegemonie stran ve veřejném životě, čímž se zřetelně lišil od NVŠC. Přes tyto zjevy skladné bych ovšem považoval za jakýsi předěl mezi centripetální a centripetální fázi exilu teprve lednovou dohodu obou bloků, tedy podzim až konec roku 1951. Letošní rok — jak chci alespoň věřit — by mohl znamenat už zřetelnou fázi konstruktivní ; zdá se v tom utvrzovat fakt, že prvním krokem k vytvoření společné reprezentace má být nalezení společného programu, že základna jejího tvoření je paritní komise obou bloků, že byla prosazena zásada navrhovacího práva pro každého člena této komise a že tlak zevnitř i zevně na jednotu exilu je daleko silnější než dříve. Dalším příznakem skladu se mi zdá být fakt, že s pokračujícím rozpadem sociální demokracie v exilu stále zesilují tendence k vytvoření nové společné reprezentace sociálních demokratů v exilu, jejichž nejasný a často protikladný postoj byl v posledních dvou letech často hlavním faktorem při rozpadávání exilu, jak se domnívám.

Pokud jde o programovou diskusi, je snad třeba uvést, že na dosavadní publikaci začátku programové base Ústavu v TRIBUNĚ nedošla a n i j e d n a odpověď či jen poznámka. Nezdáří vás to ? Nezdá se z toho, že to, co bylo publikováno, má nějakou zvláštní přitažlivost pro lidi v exilu ; a pokud jde o lidi doma, řekl bych, že o t a k o v é věci 99 % z nich nemá vůbec žádný zájem. Co snad zajímá, to je konkrétní, jasný, srozumitelný plán, co dělat, až se — jestliže se — věci doma obrátí ; a zejména, co z toho vyplývá pro průměrného občana v jeho každodenním životě. Chcete-li dál tvořit program kulturně-filosofický, závažný pro víc lidí než jen pro partu kamarádů, vyšlých ze stejné školy a vybavených podobnými povahami, jste na nejlepším místě stál se ideology totalitního hnutí, jak se domnívám : neboť vytvoření společné i d e o l o g i e hnutí znamená po mém soudu nutně oddemokratisování tohoto hnutí. O programu diskutovat ovšem třeba, a to brzy, ne » až bude vhodná doba « ; ale o programu k o n k r e t n í c h o p a t ě r n í pro první pár let po změně poměrů. Diskuse o historické koncepci, o základech politických a o kulturních předpokladech (v čistě teoretickém slova smyslu) jsou ovšem zajímavé a pro jednotlivce užitečné ; řekl bych dokonce, že každý občan má tak trochu povinnost mít svůj jasný názor o těchto věcech ; ale do politického programu nepatří, neboť nejsou p ř e d m ě t e m politiky.

Jiří KOLAJA, U. S. A.

Sociologická analýsa protikomunistických uprchlíků

Kdo je to -- politický uprchlík? Jak se liší od vystěhoválce? Jakkoliv to zní paradoxně: uprchlík je ten, kdo přichází do své nové vlasti »proti své vůli«. Přestože všechna jeho pouta, zejména svazky k prvotním skupinám, t. j. skupinám osob, s nimž byl v osobním styku, jsou exilem přetřhány, uprchlík se hodlá vrátit do své rodné země -- po jejím »osvobození«. Uprchlík plní poslání. Tak se odlišuje od vystěhoválce, který opouští svou vlast provždy, ale současně má možnost udržovat styk se svými blízkými doma a vracet se příležitostně -- na návštěvu. Proto představuje politický uprchlík zvláštní sociologický typ.

Po celém světě rozprášeno je asi čtyřicet tisíc bývalých čs. občanů, kteří po komunistickém puči uprchli z Československa nebo odmítli se vrátit. Tato skupina je charakterisována specifickými rysy svého složení, rozložení, skladby svého vedení a ideologie.

Svým složením není souhrn čs. uprchlíků reprezentační skupinou třinácti milionů, které zůstaly doma, v žádném ohledu: stáří, pohlaví, zaměstnání. Za hranice odcházeli ponejvíce dospělí a muži, i když ve srovnání s předchozím exilem je tendence brát s sebou celé rodiny zřejmá. Pokud se týká zaměstnání, je v zahraničí nepoměrně více veřejně činných osob než t. zv. prostých občanů. V exilu je čtvrtina z 300 členů Národního shromáždění a třetina čs. vlády. Příznačný je pro nerovnoměrnost povolání velký počet novinářů, který je jedním z činitelů, vyvolávajících v životě početné časopisy, většinou ovšem cyklostylované. Poněkud lépe odpovídá rozvrstvení domova zastoupení politických stran, náboženských skupin a Čechů a Slováků v zahraničí.

Většina uprchlých Čechoslováků našla svůj domov v Austrálii, zatím co politické vedení je ve Washingtonu. V tomto směru je rozložení uprchlíků nepřirozené. Odříznutí politického vedení od »masy« čtyřiceti tisíc uprchlíků tvoří speciální problém tohoto exilu. Tím, že sociální kontakt mezi vedením a vedenými je omezen na dopisování, mizí pomalu společenské procesy uvnitř emigrace jako celku. Zatím co vedení ve Washingtonu ztrácí styk s prostým uprchlíkem, projevuje se u většiny uprchlíků tendence seskupovat se místně kolem nových mluvčích. Vedle toho lze pozorovat krystalisaci podle směrů, představovaných a hlášených jednotlivými časopisy. Takto vznikající skupiny však postrádají vzájemného styk mezi sebou; veřejné mínění exilu je proto rozděleno na úzké sekce, které sice mohou vejít ve styk s washingtonským vedením, ale jímž se tam málokdy věnuje pozornost. Veřejné mínění v exilu postrádá ozvěny širokého posluchačstva; šíří se jen jednosměrně a nikoli kruhovitě jako normální veřejné mínění. V důsledku toho mu vedení ve Washingtonu nemusí věnovat takovou pozornost, jako by mu musilo věnovat ve vlasti.

Také skladba vedení vykazuje znaky abnormality. Vedoucí mužové exilu mluví především jménem národa doma, který je před několika lety zvolil, a současně i jménem exilu, který však začíná tvořit nové vedoucí osobnosti. Z toho roste dilemma: má se považovat oněch 40.000 za mluvčí 13.000.000 doma a uspořádat volby anebo se má setrvat na starých volbách, které se stávají každým rokem překonanějšími?

Obraz vedení se stává ještě složitější tím, že

při posledních volbách v Československu nebyly připuštěny některé z předválečných politických stran, které se teď přirozeně pokoušejí o svou obnovu v zahraničí, odvolávajíc se na to, že nebyly odpovědné za zhroutil čs. demokracie v r. 1948. Jejich nevýhodou je ovšem, že své zastoupení ve vedení exilu odvozují od voleb z r. 1936. Jsou tudíž prakticky neznámé mladým voličům, kteří přistupovali k urnám v r. 1946.

Projevuje se proto v exilu zvláštní sociologický úkaz: skupina, neschopná uspořádat volby a směřující k zablokování výměny vedoucích reaguje na tuto zvláštní situaci mimořádným sklonem k tříštění a rozrůznění. S tohoto hlediska lze všeobecně říci, že volební proces má funkci obnovení sociální rovnováhy.

Sociální filosofie T. G. M. se v Československu stala běžnou ideologií. Byvší přijata téměř všemi významnými politickými skupinami v exilu, nestala se předmětem bojů, ale dostala se tak i jaksi na vedlejší koleji. Čs. uprchlíci mají sklon jít ideologicky ve šlépějích obou odbojů předchozích. Tato orientace do minulosti je sociologicky vysvětlitelná několika faktory. Předně: V exilu není vše převyšující osobnosti, i když má mnoho schopných a politicky dobře připravených mužů. Za druhé: Během jedné generace budují Čechoslováci v zahraničí po třetí odevřený odboj proti násilnému ovládnutí své vlasti. Vytvořily se tak jisté tradice v chápání exilu a postupu v něm na základě častých srovnávání současné situace s odbojovým úsilím Masarykovým a Benešovým. Za třetí: Jako reakce na to, že pod komunistickým tlakem zašli někteří demokraté mezi lety 1945-1948 ve svých názorech na uspořádání společnosti příliš daleko, projevuje se přirozený sklon vrátit se ke kořenům národní tradice a obnovit rovnováhu tradičních hodnot. Za čtvrté: Faktum porážky demokracie vyvolalo silnou vlnu sebekritiky, která pochopitelně se raději zabývá minulostí nežli budoucností. A za páté: Uvedená skladba vedení, která se snaží o udržení statu quo a odvozuje svou autoritu z minulých voleb, směřuje k odložení všech diskusí o budoucnosti: Národ doma sám musí rozhodnout »až po osvobození«. Zejméná vedení exilu napodobuje instituce obou předchozích odbojů a postrádá současně nového ideového naštvení. Zde se projevuje obecný sociologický jev, že zinstitutionalizování přináší s sebou sklon k ideové ztrnulosti.

Přestože vědomí vlastního »poslání« je silným popudem organizačním, je uprchlík, trpící dislokací své dosavadní soustavy hodnot, vykořeněn. Je to především důsledkem toho, že většina uprchlíků je zbavena svých prvotních skupin, které zůstaly v Československu. Ve své izolaci se snaží nahradit je stykem s jinými uprchlíky, který však zůstává nedostačující a je často

bolestivý : nevlidnost od spoluuprchlíka zraňuje mnohem více než podobný postoj doma. V jazyce uprchlických táborů se mluví o » exilové horečce », která se projevuje zejména zvýšenou podezřívavostí. Lze říci, že stupeň této citlivosti je výsledkem osamocení a nejistoty uprchlíka. Dále se vytváří u uprchlíka po určité době psychologický konflikt : časového rozdělení « : uprchlík zjistí, že musí svému uplatnění v novém sociálním prostředí věnovat čas, který by raději věnoval » odbojové práci ». A i když se vědomě chrání proti splnutí s novým prostředím, podvědomě se asimiluje. (Z 12 uprchlíků, dotázaných autorem článku, všech 12 doznalo, že ve dvou prvních letech emigrace se jim zdálo o domově. Sny měly překvapivě stejný obsah : Dotčený byl náhle doma a uvědomoval si se zoufalstvím, že se mu už nikdy nepodaří uprchnout. Shoda těchto snů i jejich zmizení po jisté době ukazují, že ve všech případech probíhal stejný proces asimilace.)

V zápase s nesnáze nového prostředí se vyvinuly tři typy uprchlíků : švejkovský typ, typ funkční a typ odbojový.

Švejkovina je typický český způsob obrany proti životním svízelm : tím, že zesměšňuje sebe, vedení ve Washingtonu i své okolí, přenáší se uprchlík přes leckterou nesnáz. Ale tento švejkovský typ degeneruje často v negativní, rozkladnou osobnost, která podkopává sociální soudružnost uprchlické skupiny.

Funkční typ je realistický, činnorodý a schopný spolupráce, ale zaměřený na otázky přítomnosti a své osobní zájmy. Přizpůsobuje se nejsnáze novému prostředí, protože připouští, že ve své nové vlasti zůstane trvale, a dosáhnuv úspěchu, opouští někdy zcela exilové společenství.

Odbojový typ, typ uprchlíka » s posláním », je nositelem skupinových hodnot a strážcem soudružnosti exilového společenství. Poněvadž je rozhodnut vrátit se, považuje současnou situaci za něco přechodného a snáší bez nároku potíže, které z ní plynou, ale někdy se přizpůsobuje velmi skrovně. Má-li hospodářský neúspěch, racionalizuje svou situaci jako obět' pro spravedlivou věc.

Politický uprchlík je charakterizován jako sociální typ pocitem odpovědnosti vůči své vlasti, pocitem nutnosti něco pro ni udělat. Rozdíl mezi ním a vystěhovalcem spočívá právě v tomto » povinnostním » postoji. Opouští-li jej, přestává být politickým uprchlíkem v pravém slova smyslu.

(Dokončení Poznámek se str. 2.)

na počátku dubna tohoto roku se rozhodly k převzetí ocelářského průmyslu, kterému hrozila generální stávka. President Truman to odůvodnil takto : » Ocelářské společnosti v podstatě řekly, že pokud nedostanou, co chtějí, tak zastaví ocelářský průmysl ». » Řekly, že nezmění mzdy a pracovní podmínky, přesto že v jiných průmyslech změny provedeny byly a přestože ocelářský průmysl měl velmi vysoké zisky ». » Faktem je, že vládou navržené zvýšení mezd by stálo průmysl čtyři až pět dolarů na tunu, jinými slovy, i tak by oceláři měli čistý zisk 17 až 18 dolarů na tunu ». » Přesto ocelářské společnosti říkají, že bychom měli povolit zvýšení cen ocele o 12 dolarů za tunu, čímž by pak mohly vydělávat 25 až 27 dolarů za tunu. To je nejneslýchanější požadavek, který jsem kdy slyšel. ». » Snaží se dostat zvláštní, přednostní zacházení a jsou rozhodnuty zastavit produkci oceli, aby je dostali. Je mojí povinností jako presidenta zabránit, aby se tak stalo. To je důvodem k opatřením z dnešní noci. O půlnoci vláda přebírá (take over) ocelárny. »

Z DOPISŮ

NEDELNÍ ODPOLEDNE

Na stole Horovy básně, v sobě samotu nedělního odpoledne. I dům je opuštěn, kypící křik amerických dětí tón v dálce.

*» Za trochu lásky jdeme v světa kraj
jdeme s hlavou odkrytou jak Ty jdeme boží
jdeme ledem, ale v duši věčný máj
jdeme víchrem, zpívají slyšíme však kosy*

*tak slova Tvá nám vrací teskný čas
navzdory všemu s vírou na přílbici »
Hora je básník prostorů, vymezených hvízdem
vzdálených lokomotiv a tichem času*

*» Tam v dáli, tam v dálce
kde hvízdal vlak
svítila okna
vesele tak. »*

I emigrace je stav zvýšené citlivosti na prostor, na vzdálenost domova. Co je to pro nás domov ? Shluk vizuálních představ našich drahých, křivka české krajiny, ve vzpomínkách stále něžněji se zablující. Emigrace je však i překonávání této citlivosti na vzdálenost. Organismus se nutně začleňuje do nového prostředí fyzického i společenského. Jen takové nedělní odpoledne dovoluje » návrat ». Tyto obrazy domova a tato citlivost na dálku, to je citové podloží češství v nás, z kterého vyrůstá i pojmová definice našeho postání, » naší viny na přílbici ».

— jk —

ZTRATILI JSME...

Být členem nějakého naprosto nezávislého studijního tělesa je snad přáním každého člověka, který trpěl delší čas uniformitou nebo vězením, a je to pro většinu nedosažitelný luxus. Kdo se stýká s lidmi opravdu v praxi, pozná případy, ku kterým nemůže při nejlepší vůli zaujmouti stanovisko. Rád bych Vám napsal něco o životě emigrace nebo domova, ale objektivně vzato je to mozaika, která jen utrpí vytržením pouze jednoho úseku. Příklad : politický uprchlík Vám řekne, že uvažuje o návratu do ČSR ; pro nějaký styk s kamarádem, dosud v čs. službách, se stal v očích bezpečnostní služby podezřelým a nemá proto vůbec vyhlídky na emigraci. Na druhé straně nemá naději, že by dostal práci v Německu. V takovém případě není možné ani dát radu nebo vyslovit úsudek. Zabývat se objektivními příčinami skutečnosti, analyzovat je, působí mi radost ; jakmile jsou do toho zatažena jména a zájmy osob a stran, nastává nebezpečí, že ublížíte někomu nebo něčemu, nemluvě ani o nebezpečí, kterému se vystavujete sám. Nevěřte, že je to vždycky se strany uprchlíků chytráctví, nevyjadřují-li se jasně. Ztratili jsme mnoho kriterií a svědomití lidé se stali nejistými.

A. V. Hamburg

ŠKOLA — ZÁKLAD PROPAGANDY

Vysokoškolské studium souvisí těsně s obsahem vědeckého badání: jeho stav po stránce této je ovšem stejně neutěšený. Jednotlivé předměty, pokud nebyly dosud ponechány v původním rozsahu a s původním obsazením, jsou přednášeny podle sovětského vzoru, který nikdo valně nezná, a osobami, které k tomu nemají nejmenší kvalifikace. K nepředstavitelným scénám dochází na nové vojenské vysoké škole v Brně, kde na příklad balistiku přednáší bývalý velitel střelnice v Matackách, který se při počítání plete ve zlomech a proto raději vše předčítá ze sovětské učebnice.

V posledních měsících došlo k závažné formální změně: Od r. 1948 serazilo heslo » kolektivní forma studia vyšší formou než je studium individuální « — nyní, když se zvážily zkušenosti tří let, začala se hlásat opačná zásada — individuální studium. Po tolika zbytečných ztrátách se rozhodlo ministerstvo školství zrušit t. zv. studijní kroužky, které na vysokých školách dosud fungovaly. Studijně mají být nahrazeny individuálním studiem, organizačně pak novou institucí, pracovními skupinami ČSM (kroužky totiž byly organizační jednotkou pro návštěvy oslav, brigády, náborů atd. — tuto funkci převzou nově pracovní skupiny, o jejichž obsahu není zatím nic známo).

Komunistický režim rád vyhláší, jak dokonale růžová je situace studentů v současném Československu. Je třeba říci, že v Praze donedávna bydleli studenti některých fakult v tělocvičnách po padesáti osobách, že bylo zrušeno několik menš a s koleji je to ještě horší. A slavná stipendia? Zde je tabulka, podle níž jsou přiznávána:

1. Jsou-li rodiče zaměstnáni v socialistickém sektoru —

při platu Kčs	stipendium Kčs
0 — 38.000	1.800
38.001 — 42.400	1.500
42.401 — 48.800	1.200
48.801 — 50.200	900
50.201 — 55.600	600
55.601 — 60.000	300
přes 60.000	—

Ze sumy platy se odpočítává 6.000 Kčs. na každé nezaopatřené dítě v rodině, od sumy stipendia se odpočítává různá částka, bydlí-li student v místě školy a stravuje-li se doma.

II. Jsou-li rodiče v jiných oborech —

při platu Kčs	stipendium Kčs
0 — 28.000	1.800
28.001 — 32.400	1.500
32.401 — 36.000	1.200
36.001 — 39.600	900
39.601 — 42.200	600
42.201 — 48.800	300
přes 48.800	—

Ze sumy platy se odpočítává 4800 Kčs na každé nezaopatřené dítě v rodině, od sumy stipendia se odpočítává různá položka, bydlí-li student u rodičů a doma se stravuje.

Má-li otec 4000 Kčs měsíčně a není-li zaměstnán v socialistickém sektoru, dostane jeho syn stipendium 300 Kčs; pro výšku stipendia je ovšem třeba uvážit, co za ně je možno dostat (kurs dolaru, který vystihuje poměr cen vzhledem k možnostem uplatnění v Dárexu, kolísá kolem 500 Kčs: nejvyšší stipendium se tedy rovná 4 dola-

Zakázání

Je něco dramatického v osudu Sergeje Jesenina, napsal kdysi jeho překladatel Bohumil Mathesius. Konstantin Biebl zemřel o čtveř století později, loňského 12. listopadu, na stejnou nemoc, na stejný režim. Na sebevraždu a na zklamání z komunismu. Za čtveř století se však komunistický režim už tak odlišil, že zakázal, zcensuroval, zlikvidoval, zfalšoval básnickou smrt. Nad hrobem Jesenina ani Majakovského nemluví Jiří Taufer a Vojtěch Paulásek o tom, že básník zemřel na oleklou nemoc a že nebylo nad něj lepšího komunisty.

Nebudeme dělat z Konstantina Biebla hrdinu ani velkého odbojového básníka. Dělat bychom totéž, co komunisté v Československu. Biebl vyrůstal s Devěsílem, v komunistické atmosféře nejdříve Wolkera, pak poetistů; jeho osud je osudem, alespoň do času, Hory, Seiferta, Haluse, Nezvala, Vančury, Olbrachta, Teige, Voskovec, Brouka, prostě valně části československé kultury mezi dvěma válkami. Při třídění duchů po roce 48 Konstantin Biebl byl jeden z mála, který zřejmě zalul zuby; a pokoušel se zlidovět svou cizokrajnou notu pro potřeby sekretariátu KSČ. Se smutným údivem jsme čli některé jeho dokonce ne neobratné komunistické básně na Koreu, na Mac Arthura, na Mao-Tse-Tunga, vše v linii, i když s větší imaginací než průměr dnešní tvorby v Československu.

» Už nikdy v životě nic nestlábím. Umění nejsou závodů! « telegrafoval Konstantin Biebl nedlouho před svou smrtí redaktoru Kantmanovi, který jej uháněl o rukopis knížky. Je to telegram, ale je to také zoufalství. Výkřik. Pak stačí číst některé neopatrné verše z Nezvalovy

rům). V poslední době byla vyhlášena zásada, že stipendium není sociální podpora, ale socialistická: uděluje ji socialistický stát pouze svým privilegencům, kteří plní všechny své povinnosti.

Problémy na nižších stupních škol jsou zejména tyto: Je ztěžován přístup na vyšší stupně (jen vybraným žákům podle třídního hlediska), žáci jsou přetěžováni, sběrem se zameškává mnoho času, šíří se mnoho nakažlivých nemocí (trvá epidemie infekční žloutenky), pionýrské a svazácké organizace při školách odvádějí žáky od studia a vedou k zljadačení.

Závěrem o soustavě školství v ČSR:

1) mateřské školy (navštěva dobrovolná, za určitých podmínek může být nařízena KNV prohlášena za povinnou);

2) národní školy (t. zv. I. stupeň: pětiletá jako dřívější školy obecné);

3) střední školy (t. zv. II. stupeň: čtyřletá jako dřívější školy měst'anské — stejný obsah učiva a forma práce);

4) školy III. stupně:

a) výběrové školy III. stupně (odborné školy s kratší dobou než 4 roky: ošetrovatelské, sdravotní, atd.),

b) vyšší školy III. stupně:

i. gymnasia (dřívější vyšší reálné gymnasia),

F. LISTOPAD

Jeseninové

báseň za Bieblem či vzpomínku Karla Nového, a jsme u klíče tajemství. (1) — Prostě všichni nad hrobem již věděli, na jakou » dlouhou a vleklou chorobu « Biebl zemřel. Na jesenovštinu. Nemohl dále. Jenže komunisté z roku 52 si jeho smrt přivlastnili, zfalšovali, odmítli cynicky jeho gesto, dali mi národní cenu. Mráz jde po zádech. — Biebl není hrdina této poznámky. Jeho » moderním hrdinou « je ta kreatura, ten vrah, který Bieblovi vzal naráz život i smrt, který jej zabil podruhé. A všichni ti, kteří s tímto » nápadem « souhlasili. Biebl není hrdina této povídky. Je její obětí. Je slabým člověkem, ale člověkem z 20. století. Je básníkem, kterým nám, bezdomovcům, dal báseň kdysi dávno jako dar :

Na druhé straně světa jsou Čechy
krásná a exotická země
plná hlubokých a záhadných řek

U nás je jaro léto podzim zima
u nás rostou jahody
u nás je studená pitná voda...

Dal jak dává básník. Aniž věděl. Dejme mu také alespoň svobodně zvolené právo na smrt.

(1) 16. a 17. verš Nezvalovy » poemy « : Vim dobře, žádná noční můra (ti nehodila rozbušku), za oprátku pro Mac Arthura (si vybrali tě na mušku. Ach, Košťo, škoda, věčná škoda, (zeš šel jak laň na jejich hon) žeš neřek, jaký červ tě hlodá (žeš nezvedl prostě telefon)... — Co by mu však Nezval řekl, kdyby se mu byl Košťo světlil ?

- ii. odborné školy III. stupně (průmyslové, obchodní, textilní, atd.),
- iii. základní odborné školy (dřívější pokračovací školy pro učně) ;

5. vysoké školy.

Vedle této soustavy stojí soustava vojenského školství : školy Jana Žižky — odpovídají vyšším školám III. stupně — a Vojenská akademie (technická, lékařská), odpovídají vysokým školám.)

* * *

KDYBY TO ZÍTRA...

Většina občanů v ČSR se domnívá, že komunistický režim už brzy skončí. Někteří občané si to představují dokonce tak jednoduše, že se jednoho krásného dne probudí, komunisté budou vyhnáni, republika obsazena americkým vojskem a vrátí se zase staré zlaté časy.

Přesto, že tyto představy jsou ilusorní, sledujeme je dále a pokusme se vytvořit přibližný obraz, jak by to asi vypadalo, kdyby zítra padl komunistický režim. Tento obraz pochopitelně nebude úplný, ale přece jenom je možné si představit podle dnešního mínění lidí přibližný průběh události.

Je ráno jednoho krásného dne, nad republikou svítí slunce svobody, zkrátka podle lidového rčení » prasklo to «. V průmyslových závodech vynáší osazenstvo před bránu komunistické funkcionáře a vedoucí.

V zápětí na to schůze osazenstva volí novou závodní radu a volí také ředitele a jiné vedoucí techniky a úředníky. Část těchto vedoucích je volena z řad dělníků. Ve středních a menších průmyslových závodech se bývalí majitelé domáhají vrácení svých závodů nebo aspoň vedoucího místa. Ve většina případů jsou však vykazováni z továren. Osazenstvo si raději zvolí za vedoucí lidi, které zná a které může také odvolat. Co kdyby podnikatel chtěl propouštět lidi nebo snižovat mzdy. Podnikatel — kapitalista to nezná dobře. Podnikatelé se vrací do menších průmyslových závodů, které nebyly zapojeny do větších celků a kde je osazenstvo, které je znalo od dřívějšíka. Tam dělnictvo volí pouze závodní radu a podnikatel vede závod. Mladší členové osazenstva, zvláště učni, zvídavě okukují a přemýšlejí; kdopak je to ten podnikatel ? Musíme si ho řádně na schůzi vyzpovídat, co pro nás udělá.

Problém vrácení majetku je nejjednodušší pro drobné živnostníky, zvláště obchodníky, kteří ihned obsazují svoje bývalé provozovny a prodejny a přemalovávají štíty » Pramenu « Včely » a » Tepu « svými jmény. Velmi bouřlivě probíhá převrat na venkově. Komunističtí funkcionáři spěšně utíkají před hněvem lidí. Většina jednotlivých zemědělských družstev se rozpadá a členové i nečlenové družstva si ihned rozebírají inventář. Stejně tak si rozebírají větší rolníci inventář státních statků a státních strojních stanic jako náhradu za stroje, které jim byly před časem protiprávně vykoupeny... Každý hledá v družstevních lánách svoje pole a ihned vytýčuje bývalé hranečníky. Krávy z družstevního chléva si dřívější majitelé odvádějí domů do svých soukromých chlévů. Při tom ovšem vzniká řada rozepří, poněvadž některé krávy už skončily dávno na jatkách. Radost nad znovuzískaným soukromým vlastnictvím půdy v první chvíli nezná mezí. Později se však k této radosti přidružuje starost, kdo bude ta pole obdělávat. Syn je v továrně, ten už hospodařit nepůjde, dcera se vdala do města, čeledína už na vesnici neviděli pomalu 5 let. Že bychom to zase se sousedy oseli společně jako v družstvu. Ale vždyť to je ten d'áblův výmysl, komunistické družstvo, společná práce ! Ale to bude jenom sousedská svépomoc, pole máme při sobě, komunisté na padělkách udělali jeden hon, tam osejeme společně. A za vesnici je teď prázdná družstevní drůbežárna. Kdyby se nás tak pět do toho dalo, koupili bychom 600 stepic, to by bylo vajec.

Do obce se vrací velkostatkář, kterému komunisté rozparcelovali statek. Snaží se rolníky přesvědčit, že musí dostat půdu zpátky. Tento požadavek však vzbuzuje velkou nevoli a prozatímni vedení obce vykazuje statkáře z vesnice : půda je naše, my na ní pracujeme. V jiných obcích však s velkým elánem parcelují státní statky ; stejně se tam nic neurodilo, tak s půdou sem.

Ostatní občané ve městech se zatím zabývají vyhazováním komunistických funkcionářů, jak z jejich úřadů, tak z jejich bytů. Velké davy žádají aby byly co nejdříve volby, ať už do obce, okresu kraje nebo parlamentu. Koho budou volit, kterou politickou stranu a jaké osoby, to ještě neví. Ale všude na veřejných prostranstvích se horlivě debatuje o politice, páte přes deváté. Vždyť všichni museli tak dlouho mlčet a nyní je možné svobodně mluvit a bude se svobodně volit.

* * * (ČSR)

Vývoj v Československu v prvním čtvrtletí

Je těžko ohodnotit situaci určité země jedním krátkým soudem. Každé tvrzení, že situace země je s určitého hlediska příznivá či nepříznivá je samo o sobě neúplným, eliptickým. Musí mu předcházet úvaha či popis, s kterého hlediska situaci hodnotíme, tedy definice našich měřítek hodnocení; musí mu předcházet též věcný popis jevů, které hodnotíme: kulturních a politických změn v jednotlivých úsecích národního života. Není-li tomu tak, zůstane naše tvrzení právě jen tvrzením, t. j. subjektivním názorem, vedle něhož můžeme postavit názor jiný, i protichůdný; nebo zůstane všeobecninou tak abstraktní, že něčeho k našemu poznání konkrétní situace nepřidává. Všimněme si proto i při hodnocení situace v Československu nejdříve faktických změn, které se tohoto roku v jednotlivých úsecích udály, a pak teprve se pokusme je ohodnotit s předem popsanych hledisek.

Začneme komunistickou stranou, která je hlavním původcem současných změn. Při celkovém pohledu na dnešní organizaci komunistů v republice pozorujeme, že změny posledních měsíců zasáhly jednak střechu, jednak základnu celé komunistické pyramidy, kdežto střed zůstal poměrně nezměněn.

Likvidace Slánského i celého jeho aparátu v ústředních orgánech strany je čtenářům příliš známa, než abychom se znovu o ni rozepisovali. Stačí zde poznamenat, že nahrazení funkce tajemníka Ústředního výboru politickým a organizačním sekretariátem decentralisovalo moc soustředěnou v jedné ruce a zdůraznilo roli straníků, pracujících ve státní správě (tím odstranilo dualism Slánský — Gottwald a zavedlo vlastně centralisaci ve straně jako celku). Rozšíření sboru tajemníků má dva důsledky: jednak vynáší do popředí stranického života méně známé osobnosti (B. Kozelka, Fr. Pexa, A. Novotný, M. Gosiorovský) v samostatnosti rozhodování jistě zůstávající za gardou Slánského, G. Barč, snad i B. Geminder, a jiní, jednak dává možnost důvěrníkům Kremlu snáze dosáhnout cílů tím, že budou přenášet svou přízeň střídavě s jednoho tajemníka na druhého a tak je vzájemně udržovat v šachu.

Likvidace Slánského hodlalo vedení strany použít k očistě svého středu: okresních výborů strany. Konference těchto výborů však přinesla málo »odhalení« pozůstatků Slánského vlivu. Několik málo případů (okresní výbor v Čáslavi a na Popradsku) bylo násilně hledaných. Funkcionářům se vyčítá to, co bylo asi též hlavním poklesem Slánského: že se nedokázali udělit populárními a nedokázali si získat přízeň mas a vliv nad nestraníky. To vše je ovšem v tisku doloženo důsledky hospodářskými.

Základna komunistické pyramidy, tak zvané základní a místní organizace, jsou ve všeobecném úpadku. Příčinou je snad průmyslové nasazení, které odsává všechny schopné komunisty ze základních organizací do organizací závodních, či nedostatek funkcionářů. Nedostatek funkcionářů je pak jistě způsoben též těžkostí jejich postavení: často »shození« a zklamání vedením strany jsou hnány do zarputilého postoje jak vůči nestraníkům tak vůči kritickým soudruhům. Představme si jen postavení funkcionáře, který hájí Slánského vedení proti všem těm nařčením z lůdu, po pádu Slánského, kdy každý nestraník potají prohlásí: »Že byl Slánský ničema? To jsme věděli — je jich tam více...« At' šlo o příčiny ty či ony, skutečností je, že strana se rozhodla spojit všechny základní organizace ve městech úže v jednu obrovskou organizaci, takže dnes je vlastně v každé obci pouze jedna místní

organizace. Na vesnicích vyzývá strana soudruhy dělníky, kteří jsou organizováni v závodních organizacích ve městech, v nichž pracují, aby věnovali svou péči též místním organizacím v svých bydlištích a zachránili je tak před úpadkem.

I když tím snad zlepši úroveň výborových a členských schůzí (na které chodili povětšinou jen pensisté a ženy v domácnosti), je otázka, zlepši-li i úroveň stranického školení. Vedení strany si stěžuje na vysoké procento »komunistů po 1948« mezi stranickými učiteli (opět nedostatek vhodných funkcionářů). Též absence je vysoká: kolísá mezi 50 % v městských organizacích a 80 % na venkově. Nízké procento návštěv překvapuje tím více, že základních kursů se poprvé tohoto roku účastní asi 100.000 nestraníků, kteří tak činí však vesměs z donucení, na »přání« zaměstnavatelů a závodních rad.

Potud některé rysy současného komunistického života, které jsou komunisty sanými hodnoceny jako potíže růstu, či obtíže nutné související s fází vývoje. Mnohem kladněji a pochvalněji se však komunistický tisk zmiňuje o činnosti t. zv. aktivů. Tyto aktivity spolu s t. zv. aparáty vystupují do popředí současného stranického života. Aparáty jsou zvláště více méně tajné výzkumné komise spadající buď přímo pod pravomoc předsednictva Ústředního výboru či pod pravomoc některých krajských výborů strany. Provádějí výzkum veřejného mínění i kádrových posudků členů a připravují materiál k čistkám, funkčním a personálním změnám, při nichž pak aktivity hrají významnou roli. Aktivity jsou totiž tvořeny ze zcela oddaných komunistů, kteří se dle přání stavají mluvčími vedení strany na veřejných schůzích a jsou hlavními nositeli L. zv. stranické kritiky.

V oboru státní správy pozorujeme ještě těsněji prolnutí strany sektorem státním. Není proto divu, že změny zasahují stejné místa: 1) likvidace Slánského byla provázena likvidací Kopřivy a i jiných státních činitelů; 2) stranické schůzi okresů předcházelo zasedání předsedů krajských a okresních Národních výborů (zakončené zpěvem Internacionály I) 3) reorganizace místních buněk strany byla provázena neméně pronikavou reorganizací místních národních výborů. Všimněme si blíže těchto změn.

Ad 1) Zdá se, že odstranění L. Kopřivy z ministerstva státní bezpečnosti souvisí s reorganizací ve vládě. Je známo, že toto ministerstvo převzalo mnohé funkce pověstného ministerstva vnitra. Dle zpráv některých exulantů (viz na př. B. Bruegel v International Affairs, lednové číslo 1951), bylo rozčleněno podobným způsobem jako vláda sama. Je zajímavou skutečností, že téměř v současnou dobu, kdy je likvidován Slánského

aparát (neboť on to byl, který ovlivňoval » kádrouvou politiku « v nejvyšších kruzích), rozjíždí se ministerstvo Státní kontroly a vláda se centralizuje : v rámci úřadu předsednictva vlády se tvoří národohospodářský odbor (svěřený dr. J. Dolanskému) a odbor politicko-správní (svěřený Z. Fierlingerovi). Oba obory zahrnují do své kompetence všechna ministerstva — tvoří opět vládu ve vládě samé. Skutečnost, že tento nový silný aparát spadá do kompetence Zápotockého, je též příznačná : Zápotocký jakož i Gottwald patří k nejpoddajnějším mužům Kremli. Tato reorganizace odkrývá též důležitou slabinu komunistické státní správy : mnohost instancí (od předsednictva vlády přes ministra, přes generálního ředitele k ředitelům národních podniků či přes všechny národní výbory) měla za následek protikladné příkazy národním výborům či národním podnikům a neúměrný vzrůst papírové administrativy : komunistická administrativa byla používána vlastními předpisy. Proto zrušení generálních ředitelství na podzim 1951, rozšíření počtu ministerstev a podřízení ředitelů národních podniků přímo jednotlivým ministerstvům. Že se tato změna neosvědčila, dokazuje nová reorganizace : rozčlenění na úřad předsednictva vlády a na vládu samu není nic jiného než návrat k dřívější dvoustupňové organizaci : ministr — generální ředitel. Shoda je i v osobním obsazení : na nová ministerstva průmyslu byli vesměs přibráni bývalí generální ředitelé.

Ad 3) Reorganizace místních národních výborů probíhá již dnes znovuořazením obecních tajemníků. Mají nastoupit úřad asi v 10.000 vesnických obcích ; dle slov Fierlingra z konce března nastoupilo jich zatím polovina (5.080, z toho 1.060 na Slovensku). Tajemníci jsou vesměs dobří členové strany se zkušenostmi v budování Jednotných zemědělských družstev. Tím, že je komunisté ustavili, zasazují se zřejmě o další centralisaci, i když připravovaný nový zákon správní (viz Rudé právo z 28. března) zdánlivě » demokratisuje « národní výbory. Klade prý větší důraz na plenární schůze, které nebudou řídit předseda Rady (t. j. předseda a referenti NV) a na to, že i předseda bude podroben kritice což je jen větší posílení činnosti komunistických aktivit).

I soudní moc se ještě více centralizuje : jiný připravovaný zákon má ještě více centralisovat moc státních prokurátorů, než tomu bylo dosud. Na 30.000 lidových soudců postrádá prý patřičný styk se státní prokuraturou a s trestními komisemi národních výborů.

Celková centralisace ve státní správě nuti nás upozornit čtenáře na skutečnost, že přichází právě v době, kdy komunisté se chlubí, že likvidovali centralistický, diktátorský aparát Slanského ve straně. Soudný pozorovatel však postihne souvislost mezi těmito třemi fázemi komunistické politiky : 1) t. zv. decentralisace strany ; 2) užší prolnutí strany státní správou ; 3) užší centralisace státní správy. Slepá poslušnost vůči centru moci je základním rysem sovětského vládního principu v satelitních státech i dnes.

Hospodářství zůstává stále nejpřednější úsekem komunistické péče. Skutečnost, že plán za 1951 nebyl splněn (hlavně opožděním sektoru hutního a důlního) byl asi důvodem, že si strana uložila mlčení ve výročí dnů únorových. Proto též projednávání rozpočtu 1952 se vši pompou koncem března tohoto roku. Důraz byl z psychologických důvodů kladen na finanční stránku. Rok 1950 skončil dle oznámení slavnostních řečníků přebytkem více než 30 miliard ; z roku 1951 nejsou prý ještě přesná čísla známa, hlásí se však již též přebytek. Rozpočet 1952 je pak prvním rozpočtem zahrnujícím všechny finanční zdroje

i výdaje. Má být důležitou pákou k výstavbě socialistického společenského řádu :

» Nejdůležitější při tom je socialistická akumulace, to znamená plánovitě nahromadění a používání většků našeho hospodářství « (Rudé právo 21. března 1952, str. 3.).

Je vidno, že komunisté se k myšlence státního kapitalismu hlásí zcela vědomě (kapitalismu, jak jej vidí marxistická teorie).

Důraz na šetření, omezování vlastních nákladů, zákaz překračování mzdových fondů, četné sbírky finanční ve prospěch Koreánců či komunistických Španělů — to vše svědčí o tom, jak komunistické hospodářství uměle používá politických podnětů k dosažení hospodářských cílů : jejich hodnota je však spíše psychologická než skutečná, hospodářská. Svědčí o tom i protinflační politika : nápadné snížení oběživa v prvním čtvrtletí 1952. Již během minulého roku byly vyšroubovány ceny na státním volném trhu do neúměrné výše. Počátkem tohoto roku se počaly množit pověsti o měnové reformě, které vláda nedemenovala, naopak t. zv. » informované kruhy « pověsti podporovaly. V horečném shonu byly pak vykupovány staré sklady na volném trhu, což se vlastně rovná výměně oběživa asi v poměru 1 : 5. Tím, že komunisté pracují s uměle vyvolaným klamem, zabijí dvě mouchy jednou ranou : zbavují se starých skladů a stabilují oběživo.

Největším nedostatkem komunistického hospodářství zůstávají pracovní rezervy, zvláště nedostatek inženýrů a techniků, kteří jsou stále ještě » čištěni « pro četné sabotáže a nespolehlivost. Tak čteme v úvodníku Rudého práva z 8. února 1952 :

«...třeba poznávat skryté nepřátele, kteří se dovedou rafinově maskovat a nejrůznějšími prostředky — třeba poklonkovaním západnické technice, snižováním významu sovětských zkušeností nebo lajdáctvím v práci — se snaží brzdit naši výstavbu. Takové nepřátele budeme odhalovat, vylučovat z řad techniků a inženýrů a znemožňovat jejich zákeřné dílo. »

Na druhé straně předseda Státního úřadu plánovacího, J. Půček, prohlašuje v rozpočtové debatě (26. března 1952) :

« Máme celou řadu, a nemálo důležitých závodů a staveb bez inženýrů vůbec. Řešení problému nedostatku techniků a inženýrských kádrů je tak vážné, že je nemůžeme odkládat ani o den. »

Kromě toho existuje i nedostatek nekvalifikovaných sil. Po zařazení již statističek žen a dětí V Praze se odpracovalo v prvních měsících tohoto roku 325.000 brigádnických hodin, v Brně pracovalo v chladnu a v plískanici za první brigádnické neděle 3.281 lidí, v Ostravě je předem kvota brigádníků pro každý týden určena. Ale i zde jsou hlášeny potíže. Ministru Noskovi ušel na konferenci Okresních a Krajských NV tento stesk :

« Co pomůže budujícímu Ostravsku, jestliže mu okresy a závody posílají lidi, kterých se sami chtějí zbavit?... Dosud nedostatečná evidence o brigádnících a vyplacených jim požitcích umožňuje, aby takový brigádníkulejvák obdržel až 26.000 Kčs na včelňovacích příspěvcích. Nám zde chybí, a myslím, že budou brzy zavedeny, náležité pracovní příkazy, které by se při nástupu do práce odevzdaly a znemožnily by utíkat, jak kdo chce. Na druhé straně nám však značný počet brigádníků pomáhá... »

Třeba zde však uvést, že dnes již každý občan brigádnickou knížku má. Je povinen ji stále nosit (Pokrač. na str. 14.)

Pavel SVOBODA

LISTY Z EXILU

Australský » Hlas domova « (7. ledna 1952) poznamenává : » Zatím co většina vůdců stran a straníček vede rozdílené samomluvy, řadový exulant se už přestal zajímat o soukromé hádky, ve kterých skončila únorová roztržka. Všechny exilové veličiny se dojemně shodují v tom, co by se mělo dělat, co se musí dělat, ale zmlknou při otázce, co se vlastně dělá. Vzduchoprázdno, které vzniklo mezi politikem a člověkem, je povážlivé. « Takto a podobně hovoří většina exilových časopisů. Bylo by nejvýš nebezpečné vysvětlovat ztrátu zájmu exulantů o organizační politickou činnost exilu jen jedním činitelem. Problémy osobní, otázky přizpůsobení se novému prostředí a prozatím nic neslibující mezinárodní situace jsou pro každého jednotlivce těžkou zkouškou. Je hodné těch, kteří už podlehli exilové nemoci — » vědomí marnosti « a » kolektivní rakovině československého ducha v exilu « — o níž píše František Břeha ve » Skutečnosti « (leden 1952) : » Jako kdyby všechna naše činnost byla ocarována jedinou jistotou : valíme do vrchu kámen, který spadne. « Většina našich politiků nepřináší nic nového, jen opakuji to, co už bylo napsáno, řečeno, vykonáno ; pracuji se svázanými rukama a svá pouta ospravedlňuji takto, píše Břeha : » Nemohu na sebe vzít rozhodnutí, které náleží jen národu doma. Kdejaký problém, kterému buď nerozumím nebo kterého se bojím dotknout, je tabu. Není skutečně nic pohodlnějšího — než se vymlouvat na národ doma a ještě obdivuhodně, s jakou zručností dokáží tito lidé přeměnit své morální kapitulanství v pocit perversního uspokojení : národ mne jistě jednou odmění, že jsem v exilu nic nedělal... «

Rozklad určitých organizačních forem a přeorientace zájmů exulantů na jiná pole jsou vyvažovány prací a kladným přínosem oněch skupin a jednotlivců, kteří dosud nepodlehli exilovým nemocem anebo se z nich vždy závčas vyhlédli. Sokolstvo v exilu prodělalo řadu organizačních změn ; Sokolové neměli na různých ústláno, když začali v r. 1948 budovat v táborech sokolské exulantské jednoty, které se na jaře 1949 sdružily v Sokolskou župu v exilu Dr. Edvarda Beneše v Ludwigsburgu, a s okrsky v Německu a v Itálii. Bojovali s bidou materiální i duchovní; nejlepší bojovníci proti komunismu byli často nařčeni z komunismu. Nezdravé táborové prostředí ochromovalo sokolskou činnost. Přesto však výsledky práce Sokolů v táborech jsou bez obdoby. Jak rostly emigrační možnosti, tak se zmenšoval počet sokolských jednot v táborech. Na schůzích a valných exulantských jednot, okrsků a žup bylo rozhodnuto utvořit Ústředí československého Sokolstva v exilu, které zahájilo svoji činnost koncem roku 1950. Snažilo se pomáhat zbývajícím exulantským jednotám v táborech a nově se tvořícím jednotám ve svobodném světě, informovalo cizinu o komunistickém ničení sokolské organizace ve vlasti, povzbuzovalo domov četnými zprávami o činnosti Sokolstva ve svobodném světě a udržovalo spojení mezi rozptýlenými členy ve všech pěti dílech světa časopisem » Sokol v exilu «. Toto druhé období se vyznačovalo řadou změn — z táborových sokolských jednot zůstává dnes jedině Sokol Václav u Norimberka, řada nových jednot se utvořila v Austrálii, a konečně účinnější boj proti bolševismu je podmíněn koordinací činnosti jednot exilových se zahraničními sokolskými jednotami. V roce 1951 začalo jednání o vytvoření společné organizace čs. Sokolstva v exilu a v zahraničí, jakožto členstva, které tvořilo součást svobodné československé Obce Sokolské. Na sjezdu australských sokolských jednot 8. a 9. prosince 1951 ustavil se Australský okrsek T. G. Masaryka ; sokolské jednoty v Paříži, Londýně a Curychu projednaly již všechny podrobnosti Evropského okrsku ; Sokolstvo v Argentině sdružuje se v okrsek Jihoamerický. Očekává se kladné rozhodnutí v Kanadě — takže jen Sokolstvo ve Spojených státech nebude členem nové společné organizace — Ústředí československého Sokolstva v zahraničí, jehož trojčlenné zatím vedení — Marie Provazníková, dr. Antonín Hřebík a dr. Juraj Slávik — zaslouží si úctu a uznání za dosavadní vykona-

nou práci.

Kladem v čs. exilu je i studijní a ediční činnost *Cyrlometodějské ligg*. Jejím programem je křesťanský řád, který musí být pevný především v nás. » Rozptýlení budi pocit osamocенosti ; katolíci však dohromady představují sílu i v exilu ; proto propagujeme organizovaný apoštolát pod vedením kněží, kteří vždy s českým lidem sdíleli jeho osud... Má-li své fanatiky bezbožectví, musí mít i Kristus své horlivé apoštolky. Doma je církev mlčí... Zato my, kteří mizíme mluvit a se hýbat, promluvíme, jedněme ! « píše » Nový život « (leden 1952). Není dost těch, kteří si v exilu upevnili svůj charakter. » Víme, že exil byl namnoze zápasem se zlobou lidskou, naplněn cele starostmi o denní chlebiček. Bylo málo času na otázky kulturní a duchovní. Zdá se nám však, že většina exilu nehledala možnosti vytěžit po stránce duchovní ze zkušenosti ciziny a přezkoumat či poopravit své názory. V nejdůležitějších otázkách si stále libujeme ve frázích a heslech. Nedotýkáme se tím přirozených vloh a úspěchů. Víme, že český člověk se v mnohem směru vždy osvědčil a získal si úctu i u svých nepřátel. Co však říci o jeho duchovních a mravních hodnotách, o jeho poměru k nejzákladnějším otázkám lidského života, k Bohu a nadhmotnému životu ? »

» Po nabytí rozhledu evropského a světového « a po načrtnutí » základny nové, organické demokracie s její dynamikou, intervenční, militantní náplní « vyslovila se » Skutečnost « (leden 1952) proti návrhu čs. zahraničního ustavu v exilu na zjednotění systému politických stran a většinový volební systém ; Skutečnost se staví za pluralitní stranický systém a poměrné zastoupení, přestože uvádí francouzské a československé vlády jako » odstrašující příklady « takového řádu. Trikomorový systém má být prosazen v osvobozené republice ; třetí komora — Hospodářská rada — by byla pokusem o návrat ke stavovskému zřízení.

Sociálně demokratický *Hlas* se přestěhoval z Belgie do Kanady. V redakčním prohlášení se staví za socialism, ale nikoliv marxistický ; zjednotění stranického života, většinový volební systém a řada jiných reforem jsou v jeho programu. » V exilové politice budeme otevřeně kritizovat, co většina prostých emigrantů vyčítá mnohým tak zvaným prominentům československého exilu : 1) neschopnost povznést se nad osobní zájmy, intrikánsství a často zkaženost mravní, 2) neschopnost naleznout dobré mezi-

národní kontakty, rozvířít účinněji mezinárodní svědomí a s ním zájem o československý problém. 3) chabost intelektuální, nebo nesvědomitost. Ve vnitrostraníckém životě budeme podporovat především ideologickou i praktickou přípravu na vytvoření jednotné socialistické strany, jež by kromě jiných soustředila hlavně národní socialisty s námi sociálními demokraty. » Toto jsou slova velmi závazná ; zdá se, že Hlas mluví vážně, co říká, že nemá daleko od slov k činům. Chce se stát » hlasem a svědomím slušného československého exulanta » a proto považuje za nutné » suspendovat do určité míry a na určitou dobu tak zvanou stranickou disciplínu ». Eduard Tábořský žaluje a protestuje, » že několik soudruhů v Londýně (Majer, Bernard, Holub) si osobuje práva, která jím nepřísluší, že porušují základní zásady demokratické diskuse tím, že v oběžnicích Ú. V. V. strany neupíně a mnohdy zkresleně referují o názorech těch členů výboru, s nimiž nesouhlasí; že dokonce neváhají za tím účelem porušit i organizační řád, který si sami dali... nelze dále mlčet k tomu, co se dnes děje v » ústředí « čsl. sociální demokracie v exilu. »

Dr Jan A. Bat'a napsal bat'ovský článek » Zápallná šňůra časové bomby « do Rozprav (prosinec 1951), v němž obviňuje sobě podobné (« my, kapitalisté, pošelci ! ») z netečnosti v boji proti komunismu. Je nutno především pomoci nešťastníkům, » zmitajícím se v Evropě beznadějí. Kdo to jsou těch 30 milionů uprchlíků a nezaměstnaných ? Jsou to vesměs někdejší podnikatelé, kteří do nedávna měli svá postavení, peníze v bankách, podniky, dílny, statky, živnosti a kanceláře. » Zpráva IRO z r. 1948 : » Jedna třetina zletilých mužů DPS v Evropě jsou odborní dělníci... Jedna čtvrtina jsou zemědělstí dělníci... Asi 13 procent jsou příslušníci svobodných povolání, intelektuálové a umělci... A takhle vypadají Bat'ovi » kapitalisté « v přehledu, uveřejněném ve Zprávě o ČSR (NCFERIC) o čs. uprchlících v německém táboře

Válka, kteří unikli z ČSR mezi květnem a říjnem 1951 :	
dělníci, horníci, brigádníci, pracovníci v domácnosti a učňové	40 %
zemědělci	9 %
příslušníci armády, SNB a PS	7 %
čišníci a kuchaři	3 %
úředníci	18 %
příslušníci svobodných povolání (učitelé, kněží)	1 %
studující	4 %
živnostníci	10 %
věznové a různí	8 %

Exulant — tot' svědek. Jeho hlas ze svobodné ciziny — tot' hlas pravdy. A už jeho svobodná existence je cosi jako Damoklův meč nad hlavou bolševických tyranů. Ne tak Simeon Ghelfand. Jeho hlas — tot' hlas generálního sekretáře jeho existence, tot' uporný boj proti ČsZÚ a » Tribuně«. Bojuje hrdinně a ryčně. Už i program ČsZÚ přetiskl v » Rozpravách « (s patřičnými úpravami), aby prokázal sobě a světu » Nové socialistické spiknutí proti národu ». Nevěděli-li jste to dosud, tož berte na vědomí, že » Zahraniční ústav ovládl celý exilový život ihned spočátku... exponenti ZÚ se dostali navedoucí místa v náboženských exilových organizacích... kromě oficiálního, přísně anonymního orgánu disponuje t. zv. ZÚ několika neoficiálními časopisy, z nichž jeden je dokonce vydáván na přepychovém papíře... Radio Svobodná Evropa (v Mnichově), je rozhlasová tribuna ČsZÚ. » To vše ovšem nic není proti tomuto trumfu : » Cílem ČsZÚ je zachování komunismu v ČSR, po porážce dnešního režimu ». Zdá se, že celý svět je vedle, soudě podle psaní » Rozprav ». Anebo jdou Rozpravy ŠEJDREM ?

JACÍ JSME

■ Z mnichovské Free Europe dostal přítel nedávno dopis : » Vaši reklamaci jsme předali ». Náš přítel nikdy nic však s vysíláčkou neměl společného, natož reklamoval. Profesionální deformace radia Svobodné Evropy.

■ Náš australský dopisovatel nám píše o místním listě Pacificu, který na první straně útočí na podezřelou Tribunu, aby na 4. straně vyzýval mladé Australany v boji proti komunismu : text přepsán z anglické přílohy Tribuny. Čítí 1. stránka neví co dělá čtvrtá.

■ Hádankářský koutek : nebýt Tribuny, o čem by psal L. Matějka v emigraci. Do adm. t. 1.

■ Komsomol (— náš vzor, heslo SČM) je odpovíden podle » Mladého bolševika « za všechny manželské rozvraty, milenecké neshody a krivé přísahy.

■ V Bratislavě bylo podle sovětského vzoru zřízeno první noční sanatorium. Ve dne v práci, v noci v nemocnici.

■ Jakou mají mnozí spoluemigranti představu o dnešním Československu. Žena z bohatého předúnorové emigranta v jednom jihoamerickém státě praví : » To prostě nechápu, že rodiče nemohli dostat vystěhovalecký pas. At' jdou k prezidentovi, to se musí jít přímo nahoru jako tady... »

WOLKER EXILOVÝ

*Já mám sílu.
ty máš sílu —
dokud nečtem o exilu.*

SRŠEŇ

Dřív než dostanete visum do Velké Británie, přečtete si znovu » Anglické listy « Karla Čapka, kterou nyní vydal v pražské úpravě Fund for Intellectual Freedom s anglickým nakladatelem G. Allen a Unwin.

VÝSLEDKY LITERÁRNÍ SOUTĚŽE

Rozhlasová stanice Svobodná Evropa vypsala literární soutěž z oboru poesie, povídky a rozhlasové hry. Sešlo se 98 rukopisů z různých zemí svobodného světa, z Francie, Anglie, Německa, Švédska, Spojených států, Kanady a Austrálie, došly rukopisy i z Československa. V oboru poesie byla přifícena první cena Ivanu Blatnému za sbírku versů » Jazyky ». Druhá cena Jiřímu Kánetovi a třetí cena pseudonym Martin Den. Dále byly navrženy k vysílání básníci Jiří Kovtun, Jiří Kavka, Pavel Javor a Junius. V oboru prosy byl odměněn první cenou Jan Tumlíř za rukopis » 4 povídky ». Druhá cena byla udělena ženskému pseudonymu Madame de Berne a třetí cena Petru Oravcovi. Kromě toho byly doporučeny povídky a prosy Zdeňka Němečka, Františka Listopada, Emila Bahera, B. Štefana a Vladimíra Štědrého.

Toto číslo vyšlo v nákladu 1000 výtisků.

EMIGRANTSKÝ ZEMĚPIS :

Situace v Německu

Po skončení činnosti IRO zůstalo v Německu malé procento našich uprchlíků, jak zde říkáme, v »německé ekonomii«. To znamená, že jim německé úřady opatřily byt, nejnnutnější výbavu (lůžko, skříň, stůl, židli, trochu nádobí a pokrývky) a mimo to dostávají, pokud nemají práci, měsíční finanční podporu, která ovšem stačí jenom, aby neumřeli hladem.

Kdo jsou ti to trosečníci a proč zde zůstali ?

1) Nechtěli emigrovat, protože si našli sami dobré zaměstnání v Německu. Mnozí se oženili a pracují v podniku své manželky.

2) Nemohli emigrovat, protože nedostali IRO-eligibilitu. To je velmi smutná kapitola v historii IRO. Je známo, že na př. u IRO ve Fuldě z 3.000 našich uprchlíků nebyl odměnů ani jeden, v Ambergu odmítali až 30 % našich lidí. Ve Fuldě dělali screening Čechů, kdežto u jiných úřadů IRO byli na těchto místech většinou Baltové, kteří jako SS-mani prodělali květnovou revoluci v Praze. V táboře »Valka«, kam dnes přicházejí noví uprchlíci z Československa, provádí tento výběr zaujati sudetskými Němci. Mnozí z těch, kdo byli IREM odmítnuti v US-zoně, odešli do zony francouzské nebo britské, kde eligibilitu většinou dostali.

3) Ti, kdo emigrovali a pak se zase vrátili do Německa (hlavně z holandských uhelných dolů).

4) Odmítnuti pro nemoc, zvláště TBC.

5) Ti, kdo se provinili v Německu nějakými trestnými činy (trest přes tři měsíce).

6) Malé procento těch, kteří vůbec nechtěli pracovat. Obvykle jsou to lidé, které nelze počítat mezi politické uprchlíky.

7) Zbytek »Vlaku svobody«, jemuž Kanada nedodržela slib, daný před celou světovou veřejností.

A co s nimi ?

ad 1) Nepotřebují pomoci, naopak velmi často pomáhají ostatním.

ad 2) Pokud jim neumožní emigraci londýnský Trust-Fund, mohou dostat slušně placenou práci v pomocných formacích Spojenců, zejména ve francouzských službách.

ad 3) jako ad 2)

ad 4) Část byla již přijata do francouzských služeb a podrobená léčení. Zbytek potřebuje naléhavé pomoci našich krajanů v USA a zřízení skutečně sociální akce.

ad 5) jako ad 2)

ad 6) Skončí obvykle ve vězení pro drobné krádeže, nebo tuláctví. Udělá se s nimi pokus, nalézt jim po odpykání trestu zaměstnání.

ad 7) Francouzské úřady jim nabídlí práci.

Celkem lze říci, že situace našich uprchlíků se od loňského roku zlepšila, zejména ve francouzské zóně, protože se jim dostalo dobře honorované práce. Tedy lhostudně.

Morálně se poměry zhoršily. Naš uprchlík je více méně vydán na milost a nemilost Němcům a tam, kde sedí na německém úřadě Sudeták, našim se nevede dobře. V bonnském parlamentě proti nám řádí dr. Oberlander, bývalý čsl. voják a roku 1938 člen »Sudetendeutsche Legion«; Kouřil byl odsouzen a Kroupa musel před jejich mstivostí uprchnout do Francie, když mu ani Američané nemohli zaručit ochranu před sudetskými Němci. Francie ovšem Kroupu nevydá a za to jí patří náš nejsrdnější dík.

Resumé : Pracovní podmínky v Německu jsou pro naše lidi t. č. tak dobré, jako nikdy nebyly. Kdo chce pracovat, práci dostane. Naši nemocní potřebují naléhavé pomoci.

PS, Německo

SITUACE V ČSL. (Pokrač. se str. 11.)

u sebe stejně jako občanský průkaz, případně stranickou legitimaci.

V zemědělství byl zrušen Jednotný svaz československých zemědělců. Dnes, kdy i záhumenky musí být kolektivizovány, byl JSCZ »přelitkem«; ač řízen komunisty, byl na překážku generalní linii.

Souhrnem o tomto úseku je možno říci, že komunism dosahuje v celku svých cílů. Tyto cíle jsou však diktovány vedením strany, skutečná účast občanstva na řízení hospodářství se stále více omezuje i když se podávají psychologické náhrázky za počet účasti.

V oboru masových organizací překvapuje nás rychlost postupu. Během léta minulého roku byly schváleny zákony o shromažďování, rušení všech organizací a sdružení v zemi s výjimkou tak zv. masových organizací. Budování Sokola byla věnována největší péče — Sokol byl pokládán za hlavní kádr předvojenské výchovy. Koncem roku ustavený Svaz Brannosti byl však dalším krokem k úplně centralisaci : téměř všechna masová hnutí (zahrnující již více než 50 % všeho obyvatelstva) byla nucena se stát kolektivním členem nového Svazu. Paradoxním zjevem se stává počátkem tohoto roku nápadný úpadek Sokola (který je méně překvapivým, uvědomíme-li si, že vytvořením Svazu brannosti hlavní funkce Sokola byla přenesena na ostatní masová hnutí. V důsledku průmyslového nasazení byla péče o tělovýchovu převedena na t. zv. sektorovou linii — v závodech na odborová hnutí, pro nižší věk na školy, atp. Tim se stalo, že výměna sokolských legitimací nebyla včas provedena a že i Fierlinger ve svém rozpočtovém projevu se zmiňuje o potížích.

Pokusíme-li se shrnout tyto cíle sledované v jednotlivých úsecích, vidíme, že stalinism v Československu dosáhl dalšího usměrnění a začlenění celého státního, společenského i kulturního organizovaného sektoru k podpoře svého mocenského úsilí. Převedení stranického života na jednu kolej, centralisace vládní i místní správy, centralisace plánování financí i vyřazení kontroly obyvatelstva nad hospodářským životem, mobilisace všech masových složek i kultury — to vše má sloužit expansivní politice Sovětského svazu. Tento tlak budí v přítomné době nespokojenost a reakci složek obyvatelstva. Obyvatelstvo se nezačleňuje do sovětské masinerie vnitřně, spontánně, ale vnějšně, pasivně. Čini tak pod pohrůzkou nebezpečí (zatčení, nucené práce, hladu, rozbití rodiny, trestu smrti). Na druhé straně tlak vlády je dost silný, aby postoj obyvatel změnil postupem let.

Stalinisté v případě blízkého válečného úsilí mohou použít čsl. lid tam, kde zastrašením a terorem lid nevidí jiné cesty. V určitých situacích válečných, kde nebezpečí z obou stran (od sovětské policie či od spojeneckých armád) jsou stejně velká, stalinisté počítat s čsl. lidem asi nemohou. Je tedy pravděpodobné, že hlavní úkol ČSR i v případě konfliktu vidí v oblasti hospodářské. Současný vývoj posílil, jak se zdá, necht' a odpor nekomunistických i nižších komunistických složek — to ovšem jen pro dobu blízkou. Tato necht' je vhodnou půdou pro uvědomovací práci spojeneckého rozhlasu. Tlak je však natolik silný, že s hlediska dekomunisace čsl. lidu po několika letech či desetiletích je třeba posuzovat vývoj posledních měsíců s obavami : lid se odnaučí samostatně myslet i žít politicky, hospodářsky, společensky i kulturně.

Petr ROHÁČ, Švédsko

K PROBLÉMŮM JEDNÉ EXULANTSKÉ ORGANISACE

*Ti z nás, kteří se po uplynulých čtyřech exulantských letech zamýšlejí nad krajan-
skými organizacemi Čechoslováků ve svobodných zemích, obvyklejší tvrdí, že podléháme jako celek rozkladnému procesu, který není osudem pouze našim, ale osudem všech exulantských společenství. Příčiny tohoto procesu jsou hledány v činitelích nejzávažnějších. Domníváme se, že k objasnění tohoto děje je užitečné přinést závěry, ke kterým došel pozorovatel exulantské skupiny Čechoslováků v jedné evropské zemi. Tato skupina prodělala celou škálu krizí běžných v exulantském životě, až skončila v rozdrobení se na tábory a tábořečky. Aspekty, platné větší či menší měrou i pro jiné země, jsou zejména přínosem k objasnění složitého vývoje čs. společenství mimo vlast.*

Z táborů a tábořečků, do nichž je rozdrobena, je slyšet různá vysvětlení současného stavu. Hledají se ve vině toho či onoho, té či oné skupiny. Ve skutečnostiavinily rozklad tři příčiny: problém krajanů, zaměstnaných na čs. zastupitelských úřadech a přihlásivších se až později po únoru 1948 mezi uprchlíky, otázka, zda krajané, usadili již delší dobu v cizině, mohou či nemohou být členy uprchlických organizací, osobní nepřátelství. Problémů bylo víc. Tyto tři však lze pokládat za hlavní.

Problém krajanů, zaměstnaných na čs. zastupitelských úřadech — to je otázka po měřítku, jímž by bylo možno rozdělit zaměstnance zastupitelských úřadů na ty, které lze, a ty, které nelze akceptovat do uprchlických organizací. Za takové měřítko je navrhováno to či ono datum; ale akceptování data jako děličky úředníků morálních a politicky spolehlivých od amorálních a politicky nespolehlivých je hrubá a nespravedlivá generalisace. Generalisace tím nespravedlivější, že není jednotna pro celý exil; dva úředníci, kteří opustili diplomatickou službu československou v tutéž dobu, budou v jedné zemi s ostudou vylučováni z uprchlického společenství a v jiné voleni předsedy exulantského spolku. Jedněm se činnost i rehabilitace znemožní, druhým se dostane bez námahy. Zde je velká chyba, další velká mezera politické reprezentace exilu: bylo na ní stanovení nějakých obecných směrnic, které by platily pro celý exil a znemožnila tak, aby se tato otázka stala zdrojem sporů, ochromujících exil.

Zdá se, že bude nutno akceptovat a priori jakousi nedůvěru ke všem, kdo teprve se značným zpožděním objevili na svých diplomatických místech nelidskost komunistického režimu. Tento princip nedůvěry lze aplikovat na většinu krajanů, kteří opustili zastupitelské úřady; ne na krajany všechny. Ne na t. zv. extrémní typy vyslovených antidemokratů nebo vyslovených dobroáků, o jejichž morálce a spolehlivosti není žádných pochyb.

Tento princip nedůvěry by se měl projevit tím, že by do exulantského společenství bylo přijato co nejvíce krajanů, kteří odešli ze zastupitelských úřadů a kteří mají doporučení politických autorit, v exilu uznávaných. Ale měli by se vzdát aspoň na čas volitelnosti. Aby poskytli běžným uprchlíkům možnost seznámit se s jejich charakterovými rysy. Aby svou prací dokázali, že jsou schopni přispívat k rozvoji exulantské činnosti. Ovšem že členství v exulantské organizaci je nez-

bavuje odpovědností za činy, jichž se mohli dopustit během svého poúnorového působení na zastupitelských místech. Ale to nemůže řešit exil.

Otázka starousedlíků: Patří k nám nebo nepatří?

Jsou dva argumenty proti: Nepatří, jelikož motivy, které je vedly k pobytu v cizině, se naprosto liší od motivů této emigrace a příliš dlouho žili mimo domácí prostředí, než aby mohli chápat, o čem jde. Nepatří, mají-li cizí státní občanství. Být členem uprchlické organizace i příslušníkem nějakého západního státu nelze. Jsem buďto uprchlík anebo Angličan. Nemohu být obojí.

Námítka, že starousedlíci opouštěli Československo za jiných okolností, než současná emigrace, je v této formulaci správná. Časy se mění a my — i kdybychom chtěli — nemůžeme dnes prchat před nacistickými okupanty. To však není rozhodující. Otázka, zda k nám starousedlíci patří či nepatří, je rozhodována daleko více jejich názory, jejich postojem k současným světovým událostem, jejich odhodláním proti komunistu bojovat. Je nepodložené tvrdit, že nemohou chápat, o čem nám — novým emigrantům — jde. Zvláště ti, kteří se mezi nás hlásí, vědí, proč tak činí. Tím spíše, že aspekty diktatury — ať již nacistické či komunistické — jsou ve své podstatě stejné. Vůdčí motiv emigrace první, druhé i třetí je týž: touha po svobodném životě.

Námítka, že cizí státní občanství je s členstvím v čs. uprchlické organizaci neshleditelné, zasluhuje pečlivějšího rozboru. V Evropě jsou dvě koncepce národa a státu. V Evropě západní a severní je národnost totožná se státní příslušností. U nás v Československu — a je to tak ve střední Evropě a v Evropě východní všeobecně — může být Němec čs. státní příslušností, aniž by jej někdo připravoval o jeho národnost. Je nutno přijmout i zde n z těchto principů. Nelze přijmout oba nebo žádný. Přijmeme-li princip západu a severopropýský, pak mezi námi opravdu nemají cizí státní příslušníci co dělat, ale sudeští Němci, uvádějící státní příslušnost československou a morálně a politicky kvalifikovaní, musí být pak akceptováni. Přijmeme-li princip náš, československý, a budeme-li rozlišovat mezi národností a státní příslušností, nebudeme moci krajanům, kteří mají cizí státní občanství, odpiat jejich češství, které — naopak — nelze přiknout sudeckým Němcům.

A nakonec: osobní nepřátelství. Vzniká z různých názorů na shora uvedené dvě otázky, ze sporů stranických, z osobních nechatí a soukromých antipatií. Takto vypadá analýza osobních sporů, zatážených do organizačních záležitostí:

Pan A je ochoten vstoupit nebo spolupracovat se svou uprchlickou organizací pouze tehdy, jestliže pání X, Y a Z tuto organizaci opustí nebo z ní budou vyřazeni. Pan X — naopak — považuje své setrvání v organizaci za přímo závislé na tom, že pan A do této organizace nebude přijat. A jelikož dnes není prakticky možné, abychom my — drobní lidé — vedli jakýkoliv boj na vlastní pěst, jelikož — konkrétně — není možné, abychom proti komunismu vedli účinný boj každý zvlášť, jelikož organizovaná forma akce a tudíž členství v organizaci je základním předpokladem takového snažení, vyplývá z principu, který pánové A, X, Y, Z zastávají, že — ku příkladu — pan A odmítá — formulaci svého stano-

TRIBUNA

INFORMACE

LIST ČESKOSLOVENSKÉHO ZAHRANIČNÍHO ÚSTAVU V EXILU

Rok stranického školení v praxi

» Rok stranického školení je nejdůležitější součástí naší vnitrostranické práce, « píše komunistický časopis *Funkcionář* ve svém 2. čísle z r. 1952. Je-li tomu skutečně tak, pak ostatní vnitrostranická práce v KSČ musí mít prabídnou úroveň; protože tento nejdůležitější úkol je » plněn « takovým způsobem, že komunisté sami přiznávají jeho úplný neúspěch.

RSŠ byl rozdělen podle schopností a znalostí žáků na několik stupňů. Nejdůležitější je ovšem základní stranické školení, jehož se má zúčastňovat většina členstva i zájemci z řad nečlenů. Nejprve několik slov k oněm nestranickým účastníkům školení. Jde z velké části o lidi, kteří tam byli vysláni ředitelstvem svého závodu, školy, úřadu a pod., aniž sami o tuto » čest « projevili zájem, a podle toho to také vypadá s jejich účastí. Mozi z přihlášených se na školení ještě neobjevili a možná do konce roku ani neobjeví, přestože statistická data komunistického tisku je budou zahrnoval.

A s účastí členů KSČ to není lepší. Můžeme uvést doklady přímo z komunistického tisku. Zmíněné číslo *Funkcionáře* píše o situaci na dole Zápolocký na Kladně:

» Představenstvo okresního výboru Strany prodávající zahájilo Roku stranického školení a průběh prvního tematu. Ve zprávě předsedy celozávodního výboru bylo ukázáno, že je všeobecně n i z k á ú č a s t i ve školních útvarech a nedostatečná příprava učitelů. «

Je mnoho organizací, hlavně na venkově, kde účast činí 20 i méně procent. A zase bychom mohli uvést konkrétní doklady (z bezpečnostních důvodů je to bohužel nemožné), kdy ke schůzce RSŠ se sešel učitel, jeho zástupce a jeden posluchač, a to ještě z řad nestraníků. Školení bylo odloženo a ačkoliv je to již měsíc, skupina se ještě nesešla.

A stejně ubohé jako s účastí je to i s úrovní RSŠ. Každá lecke má sestávat z referátu a z plodné diskuse. Ale prakticky? Učitel přečte referát z brožury, kterou si může každý koupit a přečíst doma sám, účastníci se během referátu trochu prosípi a jde se domů. Toto líčení není přehnané, aspoň pokud se týká stranických organizací na venku. Ve městech je úroveň školení o něco lepší, ale ani tam nemohou být komunisté spokojeni.

* * * (ČSR)

LAUŠMAN - VILÍM

Koncem února a začátkem března se setkali v Paříži bývalý předseda Čs. soc. demokracie Bohumil Laušman, který přijel z Rakouska, s bývalým tajemníkem soc. demokracie Blažejem Vilímem, který přijel z Londýna. Podle novinových zpráv se Laušman a Vilím dohodli na svolání sjezdu Čs. sociální demokracie v exilu, který se má konat ve výročí listopadového sjezdu strany v Brně. Zároveň vydali proklamaci, která byla vysílána čs. odbočkou francouzského rozhlasu v Paříži, ve které zdůrazňují věrnost čs. dělnictva odkazu Tomáše Masaryka u výročí 102. narozenin TGM.

ZMĚNY V SOC. DEMOKRACII

V zimních měsících 1952 došlo k některým osobním změnám v ÚVV Čs. soc. demokracie. Z výboru byli odstraněni Vojta Beneš (ještě před svou smrtí), odborový pracovník J. Kosina, Dr. Slovák a jako noví členové byli kooptováni: Miloslav Brouček, Václav Manych, Jiří Veltruský, Zdeněk Šedivý, Čestmír Ješina, Arnošt Červan, Dr. Josef Macek.

(Pokrač. se str. 15.)

viska — bojovat proti komunismu z toho důvodu, že proti němu účinně bojuje pan X, Y a Z.

* * *

Tento článek byl napsán, aby upozornil na tídné problémy, stojící v cestě konsolidaci našeho emigrantského společenství. Jeho účelem není poskytování nějakého věcně platného receptu. Je to jen několik pohledů na několik momentů nesnášenlivosti, která připravuje o chuť k práci, o klid a o nervy. Jednoho dne, až budeme všichni zařazeni do sboru obrovské armády, do jedné rozvědky — my sympatičtí i nesympatičtí — odkázání jeden na druhého, na vzájemnou solidaritu, pochopení a obětavost, pak si budeme moci dodatečně položit otázku, co jsme v této blahobytné a luxusní době dělali s časem.

TRIBUNA, publication non périodique, publiée par l'Institut Tchécoslovaque à L'Etranger. Rédaction: Dr. V. Chalupa, 173, Bd. St. Germain, Paris 6e, France.

— Jako nepravidelný tisk nemáme právo vyžadovat předplatné. Ale i nepravidelný tisk se platí v tiskárně. Příspěvky účtujeme ročně: Austrálie (30 sh.), Belgie 150 frs, V. Británie 1 libra, Brazílie 100 Crs, Francie 1000 frs, Holandsko 12 zl., Itálie 2000 lir, Kanada 5 Dol., Německo 12 DM, Norsko 15 K, Švédsko 14 K, Švýcarsko 12 fr., USA 5 Dol, Mexiko 5 Dol. Naše účty: Institut Tchécoslovaque à l'Etranger, N° 20.763, Banque Nationale pour le Commerce et l'Industrie, 133 Bd. St. Germain, Paris. — Czechoslovak Foreign Institute in Exile, Oldřich Baxant, Commonwealth Bank of Australia, King Cross, Sydney, N. S. W. — GIRO 4603, Holandsko. — Czechoslovak Foreign Institute in Exile, N° 12309, Bank of Montreal, King and Baybranch, Toronto, Ont. — Tribuna, N° 7012, Oberrheinische Bank, Freiburg-Br. — Czechoslovak Foreign Institute in Exile, University National Bank, 1354, East 55th Street Chicago, Ill., nebo na redakční adresu pod uzavřenou obálkou.